

Pop kui isiklik ajalugu

„See raamat on MINU popajalugu. Selline, nagu pop MULLE paistab ning nagu ma olen seda läbi elanud ning jätkuvalt elan – ning ma ei tee katsetki oma paratamatut subjektiivsust varjata. Pop ongi subjektiivne – pop eeldabki isiklikku suhet või osalust.” Nii kirjutab raamatu „Attitude. Ülevaade hoiakulisest popkultuurist” autor Raoul Kurvitz. Vt lk 4

RAAMAT

EESTI KIRJASTUSTE LIIDU AJALEHT

Nr 12 (35) 11. detsember 2008

kommentaari

Eestivene kirjanduse idu

Kõigepealt pean vist ütleva, et selles loos ei nimeta ma teadlikult mingeid nimesid. Räägin pigem arengutest ja nähtusest kui sellisest.

Kui vaadelda ükskõik millise rahvuskirjanduse formaalseid tunnuseid, siis on nendeks ajaloo olemasolu (s.h. kindlaks määratud klassikute nimed ning klassikalised teosed), areng ja tänapäevased trendid, liikumissuunad. Siin peab kohe tõdema, et kahjuks puudub eestivene kirjanduses praktiliselt nii ajalugu kui ka areng.

Klassikuid polegi olemas, klassikalisi teoseid samuti – äkki saab selleks küll midagi tänapäeval kirjutatud, kuid sellest kirjutavad juba siis hoopis teised inimesed hoopis teises lehes mõnekümne aasta pärast. Formaalselt lähtudes on ajalugu küll olemas, kuid kõik need kirjanikud, kes kirjutavad vene keeles aastatel 1918-1940, on (võibolla ühe erandiga) nii vähe tuntud, et nendest saab tõsiselt rääkida vaid kui kohalikest nähtustest (nagu „meie küla löötpillimängijast”).

Vahepeal ei toimunud ka arengut. Kõike, mida Eestis nõukogude ajal vene keeles kirjutati, ei peetud eestivene kirjanduseks ühel lihtsal põhjusel: mingit eestivene asja ei olnud tol ajal eoski olemas.

Nii et eestivene kirjandus nähtusena on tapvalt noor – paarkümmend aastat vana, maksimum, ja sedagi väga optimistlikult lugedes. Huvi selle vastu on viimasel ajal tunduvalt kasvanud – ning see näitab, et tegemist on millegagi, mis, nagu on öeldud, väärib uurimist.

Praegusel hetkel on eestivene kirjanduses kaks leeri. Üks nendest on orienteeritud suurele vene kirjandusele selle halvimas mõttes – kusjuures reeglina selle uutest suundadest ja tendentsidest ei teata kuigi palju. Teine leer püüab meeleheitlikult leida oma teed, olla see, milleks tal on lootust saada – kirjanduseks, mis on kirjutatud vene keeles ja omab euroopalikku mõttelaadi. Need kaks leeri ei ole kuidagi põlvkondadega seotud, vaid sõltuvad iga konkreetse inimese haridusest, püstitatud eesmärkidest, ning mis peamine – tema valikutest. Mulle tundub teine tee perspektiivikam.

P. I. Filimonov
tõlkija

Eesti Rahvusraamatukogus saab kuni laupäevani külastada traditsioonilist jõulukuu raamatunädalat. Kirjastused müüvad raamatuid, esitletakse väljaandeid ja tutvustatakse haruldaste raamatute näitust. Foto Teet Malsroos

Kirjandus – häälekas alistumine?

Jürgen Rooste luuletaja-projektijuht

Kas saame miskit küsida kirjanduse säilimise kohta, lahus me rahva säilimisest?

See on tänavuse Paabeli raamatukogu konverentsi nimi: „Kirjandus – häälekas alistumine?” Tegelikult peitub juba „Paabeli raamatukogus” küsimus suhtlemise võimalikkusest – kommunikatsioonimetafüüsiline küsimine/vajadus olemise järgi: kas meil, kas kahel inimesel üldse, on võimalik teineteisest aru saada? See on ehk põhimine, lähteküsimus, mida kirjanduse kohta viimastel aegadel küsitud on: kas kirjandus kui kommunikatsioonivahend, kui identiteedi loomise lähtepunkt, kui sotsiaalne mõjur, on veel arvestatav tegija.

Lihtsamalt öeldes: kas kirjandusel on vaatamata oma pirakale-purakale ajaloole, mis nüüdseks internetipilbastele hakitud, ka oma tegelik osa inimeste elus?

Mine sa tea, kostaks mõnigi. Täna pisiversum on juba säherdune, et puusepp teab kõige enam nikerdamisest (ja

vahel ka lunastusest), ja kokk tühimiani ja estragoniga täristamisest – ja ega see ole kunagi teisiti olnud.

Ainult et kui kunagi peeti kokka puha turakaks, kui ta tühjagi tõhusamate leelotustest ei teadnud, siis tänane päev annab meile igapäevale oma ruumi. Kes laob küprokit, kes värssa. Ja ühisosa on meil tibatillukene.

Eks sama kehti poliitikute ja äri-meeste kohta, ainult et see toimib nagu merel: nende laevukesed on tsipakese tusedamad ja seetõttu löövad ka rohkem lainet. Kuigi õigupoolest pole suurt suuremat ühisosa teistega, kui tol sinihelerohepinnal hulpimine, hingamine, olemine, tiksumine.

Kirjandus on astumas oma vandesse saabastesse: üks ole tal tihti ses ajalooürgamises, algorütmamises olnud täita nõiduse, nõiakunsti, eriteaduse roll; üks ole ta ainsa keelt – me pea ainukest mõtlemisvahendit – koolutava kokkuleppena olnud eluliselt tähtis säilitamise, kasvatamise, kujundamise vahend, mille paljud pisemad rollid on nüüd ümber säätud ja üle võetud kõiksugusest kummalisest (moodsast ja leiutatust), mis siia ilma loodud.

Nii et me küsime: kas pole mitte

käimas kirjanduse viimane heitlus ta positsiooni eest ühiskonnas, kas pole mitte viimased rüütelmungad paljastamas oma ihutud saableid ja raiumas ribadeks tühikäigul tuhisevaid kaableid?

Siiski mitte: miskil imelisel kombel astub eesti kirjandus hoopiski oma kuldaegu. Haavad ei mädane ja ihu ei kõrbe. Maakeeli kirjutatakse ja avaldatakse rohkem kui kunagi varem me õblukese kirjutatud ajaloo jooksul.

Mis me siis halame, mis on meil viga? Ega ometi pane me ühte patta kirjanduse ja ta rahva hääbumist? Kas pole see äng, mis eesti kirjanduse ümber kogunend, mitte hoopiski äng teadmisesest, et me oleme kõige pisem mandril elav oma kultuuri- ja kõrghariduskelega rahvas, kes samal ajal mahub edetabelite tippu enesetappude, viinasurmade, autoõnnetuste jms kaudu?

Kas pole küsimine häälekast alistumisest pigem mitte igati paslik ühele tillukesele soome sugu rahvale? Sest mis teeb üks kirjandus ilma rahvata?

Jah, ta elab ja on ja teda saab uurida, aga see on ka kõik. Aga mida teeb üks rahvas ilma kirjanduseta? Mitte niigi palju, julgen ma öelda.

uudis

Kirjandusfoorum „Paabeli raamatukogu”

12.-13. detsembrini toimub Eesti Rahvusraamatukogu väikses konverentsisaalis kirjandusfoorum „Paabeli raamatukogu”, mille alateema on „Kirjandus – häälekas alistumine?”

Kirjanduse olulisusest räägivad Karl-Martin Sinijärv, Jürgen Rooste, Andrei Hvostov, Juhani Salokannel, Toomas Paul, Krista Kaer, Merike Taal, Siim Aimla, Arne Merilai, Rein Veidemann, Jaak Urmet, Juku-Kalle Raid, vestlusringides osalevad Sirje Helme, Hardo Pajula, Andrus Kivirähk, Mart Juur, Taavi Eelmaa.

Oodatud on kirjanikud, kirjandusteadlased ja -kriitikud, tõlkijad, kirjutajad, eesti keele ja kirjanduse õpetajad, raamatukogutöötajad ning kõik kirjandus- ja kultuurihuvilised.

Kõik üritused on tasuta.

Kirjandusfoorumiga ajakava leiata Eesti Kirjanike Liidu veebilehelt www.ekl.ee

Kutse kaunimate raamatute konkursile

11. detsembrist 9. jaanuarini on võimalik esitada raamatuid konkursile „25 kauneimat Eesti raamatut” ja „5 kauneimat Eesti lasteraamatut”. Igast võistlusele esitatavast raamatust palume tuua kolm eksemplari Eesti Rahvusraamatukogu infoletti.

Konkursi reeglendi, ankeedi ja raamatukogu lahtiolekuajad leiata Eesti Rahvusraamatukogu kodulehelt www.nlib.ee.

Konkursi tulemused tehakse teatavaks 3. veebruaril 2009.

Jõulukuu raamatunädal

Kuni 13. detsembrini kestab Rahvusraamatukogus traditsiooniline jõulukuu raamatunädal.

Olete oodatud külastama!

RAAMAT

Väljaandja Eesti Kirjastuste Liit
© EKL 2008

ilmunud

Pisikese põhjapõdra esimesed jõulud

 8 lk
kõva köide

Väikesel põhjapõdral on esimesed jõulud. Ümberringi toimub palju põnevat – päkapikkudel tuleb mänguasjad valmis meisterdada ja kingitused pakkida. Jõuluvana peab laste soovikirjad veel kord üle vaatama. Vanemad põhjapõdrad aga sätivad end valmis aasta kõige tähtsamaks söiduks. Raamatuga on kaasas pehme mängupõder.

Tähelaps

 Isabel Abedi,
Petra Probst
tõlkinud

 Urmas Kaldmaa
104 lk
kõva köide

Plejaadide kõige väiksem tähelaps

Merope lamas oma taevavoodis. Ta ei suutnud uinuda ning läks välja tekki õhutama. Ja siis see juhtuski: tillukesed tähed kukkusid tekilt alla ja sadasid Maa peale. Tähetüdruk sirutas oma väikesed tiivad välja ja liugles alla, sädelevatele tähtedele järele. Nii algas Merope imeline reis maale, mis tõi endaga kaasa palju toreid seiklusi...

See raamat on nagu adventikalendar, kus ootavad ükshaaval lahtilõikamist üllatuslehed, millelt leiate iga päev ette- või endale lugemiseks imeilusa jutukese.

PPP ehk pesulõksu-päkapikkude projekt

 Tiia Soasepp
40 lk
kõva köide

Jõulujutt vanaemast, kes jagab oma lähedastele jõuluajal välja pesulõksu-päkapikkude, et need inimesi nende tegemistes aitaks. Pärast pühi esitavad lähedased vanaemale „aruande”, kuidas päkapikk nende elu kergemaks tegi.

Tiia Soasepp on kirjutanud jõuluraamatu, milles vanad head väärtushinnangud on uues uhkes kuues. Kuub on saanud eriti tore tänu piltidele – need on joonistanud Kristi Kindel.

Pettsoni jõulud

 Sven Nordqvist
tõlkinud

 Ülle Kiivet
24 lk
kõva köide

Pettsoni ja tema kassi Finduse jõuluettevalmistused

on täies hoos ja neil on kibekiire. Käes on jõulureede ja vaja on veel toitu osta, kuusk tuua ja piparkooke küpsetada. Aga just siis komistab ja kukub Pettson mäe peal õnnetult ja teeb jalale nii haiget, et ei saa enam ei poodi toitu ostma ega metsa kuuse järele minna. Findus on juba meelt heitmas ja kardab, et jõulud jäävadki sel aastal pidamata. Aga siis tulevad neile külalised, keda taat ega kass oodatagi ei oska ...

Idamaise kunsti sõnum

Helen Haav

Maailma ühe hinnatuima kalligraafi, hiinlase Qu Lei Lei raamat „Esimesed sammud Hiina kalligraafias” kujutab endast kergesti loetavat ja kaunilt illustreeritud teeuhtu idamaise kirjakunsti juurde.

Hiina kiri kuulub maailma vanimate hulka – selle mõtlesid juba 6000 aasta eest välja tänapäeva hiinlaste esivanemad, kes hakkasid oma elu ja tegemisi kujutavaid piktogramme kraapima või põletama keraamikale. Järgmiste aastatuhandete vältel kujunesid välja erinevad kirjamärgid ja -stiilid: sündis Hiina kalligraafia.

Oma pika ajaloo tõttu on hieroglüüfid oluline osa Hiina kunsti- ja kultuuriloost. Kõikidest idamaistest kunstivormidest hinnati enim just kalligraafiat, mis kuulus koos maalikunsti ja luulega nn Kolme Täiuse hulka. Paljud suured Ida mõtlejad, maalijad, kirjanikud, luuletajad ja arstid olid ühtlasi meisterlikud kalligraafid. Vana-Hiinas hinnati inimese iseloomu tema isikupärase käekirja järgi.

Hiina kultuuris on läbi aegade olnud keskel kohal taoistlik mõiste *qi*, uskumus, et tunnete ja sisekaemuste tõeliseks väljendamiseks on vaja saavutada õige hingamise, hea vereringe ning vaimse ja füüsilise tegevuse tasakaal. Sajandite vältel on just ilukirja regulaarset harrastamist peetud hingelise rahulolu ja tasakaalu saavutamise viisiks. Asjakohane on see tänapäevalgi: kalligraafiaga mõtestatult tegelemine võib aidata toime tulla kiirest elutempost ja argimuredest tingitud pingetega.

„Esimesed sammud Hiina kalligraafias” kujutab endast elukõige algajatele mõeldud, ent sellest hoolimata äärmiselt asjatundlikku ja igakülgset sissevaadet idamaade kirjakunsti.

Raamatu esimeses osas annab autor põhjaliku ülevaate hiina kalligraafia arenguloost ning selgitab erinevate kirjastiilide väljakujunemise ajaloolist tausta.

Teises peatükis tutvustatakse kirjutaja tööriistu – pintslit, tinti, paberit ja tindikivi –, mida on Hiinas juba aastatuhandeid tuntud Nelja Aardena. See austav nimetus annab tunnistust nende olulisest rollist pintsliga kirjutamises ajaloo ja kultuuris. Kõik neli töövahendit on aastasadade jooksul teinud läbi arengu: veel tänapäevalgi valmistatakse uusi tinte ja pabereid. Qu Lei Lei õpetab valima parimaid vahendeid ja neid õigesti käsitlema.

Kolmandas peatükis tutvustatakse standardkirja näitel üksikute hieroglüüfide maalimiseks vajalikke põhioskusi. Hiina hieroglüüf koosneb kuni kaheksast pintslitõmbest. Iga pintslitõeki ja selle teisendeid on illustreeritud praktiliste harjutustega. Raamatu üheks suureks plussiks on see, et kuna autor on pärit Hiinast, võib lugeja olla kindel, et õpib hieroglüüfe maalima just sellisel viisil, nagu seda teevad hiinlased ise.

Kui põhioskused on omandatud, antakse lugejale võimalus panna oma võimed proovile, et õpitu pelgalt teoreetiliste teadmiste tasemele ei jääks:

Olavi Teppan

George Chapman, 12 aastane poiss, on klassiekskursioonil Londoni Loodusloomuuseumis, kus kõik näikse kiiva kiskuvat. Kui teda karistatakse pahanõude eest, mida ta korda ei saanud, keeb tema viha üle ja ta murrab kivist draakonil maja ees pea otsast. Samal hetkel pöördub tema enda elu pea peale.

George'i tegu äratab kivikuju ellu, kuid seda näeb ainult poiss ise. Kivist draakon hakkab teda jälitama ning põgenedes leiab George end Londonis paralleelsest dimensioonist, kus liiguvad kõik teisedki tuntud ja vähemtuntud kivikujud ja ausambad, kelle hul-

Hiina kalligraafiaga saab kaunistada paljusid tarbeesemeid. Poodides on saadaval bambuslinnikud, mis sobivad selleks väga hästi. Siin on kaunistamiseks kasutatud piktograafilist hieroglüüfi tähendusega „muretu pilv”. Sõnumi rõõmsa iseloomu rõhutamiseks on see maalitud punase värvi või tindiga.

raamatuga käivad kaasas pintslid, tindipulk, maalimispepper ja pitsat. Niisiis ei ole vaja näha vaeva töövahendite poodidest jahtimisega – Eestist neid vaevalt kuigi lihtne leida on. Raamat sisaldab 15 selget juhendit hieroglüüfidega kaunistatud traditsiooniliste kunstiteoste ja tarbeesemete valmistamiseks.

Esimesed sammud Hiina kalligraafias

 Qu Lei Lei
tõlkinud
Helen Haav
128 lk
kõva köide
kinkekarbis

Kivisüda

 Charlie Fletcher
tõlkinud
Peeter Veltsen
304 lk
kõva köide

ilmunud

Kuidas väike Findus kaotsi läks

 Sven Nordqvist
tõlkinud

 Ülle Kiivet
28 lk
kõva köide

Küllap oled juba

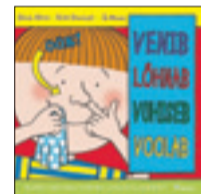
lugenud Pettsoni-taadist, kes elab koos kanadega maal oma talus? Vahel tunneb ta ennast seal üsna üksikuna. Ühel päeval tuleb tema juurde naabrimemm, kaasas salapärase pappkast. „FINDUS. Rohelised herved” seisab sellel suurte tähtedega. Aga herved need pole, on hoopis tilluke kassipoeg. Siis saabki Findus sõbraks Pettsoni ja veel paljude teistega.

Kummituslood

 Kuldar Traks
22 lk
kõva köide

Raamatus on viis ruumiliste piltidega klassikalist kummituslugu: „Lendav

hollandlane”, M. R. Jamesi „Tubal number 13”, Bram Stokeri „Dracula külaline”, Edgar Allan Poe’ „Punase Surma mask” ja F. Marion Crawfordi „Ülemine koi”.

Venib. Löhnab. Vuhiseb. Voolab

 Steve Alton
tõlkinud

 Riina Turi
14 lk
kõva köide

Põnev kolmemõõtmeline raamat õpetab lapsele inimese hingamissüsteemi ja vereringet. Lastepäraselt ja vaimukalt on selgeks tehtud organite toimimise põhimõtted. Igaüks teab, et tulevad ninakollid, aga miks nad tulevad ja milleks neid vaja on? Selle raamatu abil saab lastele selgitada, kuidas inimese organism töötab.

Näo saladused

 Simon Brawn
tõlkinud

 Helen Haav
144 lk
pehme köide

Nägu reedab palju

meie iseloomu ja

tervise kohta. Vanad hiinlased töötasid välja nägude lugemise üksikasjaliku süsteemi, mis koos tänapäevase kehakeeleanalüüsi ja psühholoogiaga annab meile inimese kohta erakordselt palju teavet. Kui õpite tundma lauba, nina või suu kuju ning naha ja juuste seisukorra tähendust, oskate paremini hinnata enda ja oma perekonna tervist ja heaolu ning parandate oma suhteid töö ja eraelus.

Nägude lugemine tähendab inimese iseloomu või seisundi mõistmist tema näo põhjal. Me kõik loeme teiste nägudelt ning meie mälu on nägude ja nende vastavate iseloomuomaduste andmebaas. Suur osa nägude analüüsi on alateadlik. Nägude lugemise kunst muudab selle vaistliku tegevuse teadlikuks.

London oli lukku pandud...

gas on nii häid („süljed”) kui ka halbu („räpad”). Koos elluarganud kivist kanoniiri ja samuti tema maailma sattunud selgetnägijavõimetega tüdruku Ediega peab ta leidma viisi, kuidas asjad jälle korda seada ja London kurjade jõudude küüsisst päästa. Selleks esitavad sfinksid talle mõistatusliku ülesande – leida Kivisüda. Aega on 24 tundi...

Charlie Fletcher on briti noorema põlve stsenarist ja kirjanik. Tema 2006. aastal ilmunud „Kivisüda” on esimene raamat fantaasiaküllasest trioloogiast, mille jätkuosad „Raudkäsi” ja „Höbekeel” jõuavad eesti lugejateni juba järgmisel aastal. Hollywoodis plaanitakse lähiajal vändata ka „Kivisüdamest” film. Ning pole välis-

tatud, et Londoni tegelikul geograafial põhineva sündmustiku ajal (paremaks orienteerumiseks on raamatusse lisatud ka linna kaart) hakkavad Londonit tulevikus külastama noored ja vanad turistid, kes vaatavad linna hoopis uue pilguga ja järgivad just „Kivisüdamest” tuttavat rada.

Kui päike loojub Kaali kraatri valli taha, meenub tahtmatult kirjanik Lennart Meri suurejooneline idee, et Saaremaad tabanud meteoriit pani aluse laialt tuntud antiiksele müüdile Päikeselangemisest salapärasele Thule saarele.

Eesti looduse vägi

Meelis Lainvoo

Eestlased peavad end üldiselt metsarahvaks. Mets hoidis ja kaitses ning andis pikka aega lisa tihti kesiseks jäävale toidulauale, sest kivised põllud ei suutnud peret aasta ringi ära toita. Mets andis puud majaehituseks ja toakütteks. Metsas käidi haldjatelt nõu ja abi saamas.

Enamik eestlasi elab linnas. On haritud ja laia silmaringiga: teab, et maailma pikim jõgi on Niilus ja kõrgeim mägi Džomolungma. Üha rohkem meist on nii ühte kui ka teist oma silmaga näinud, oma ninaga nuusutanud ja oma käega katsunud.

Kuula rändajat

Hendrik Relve elab Tallinna lähedal maal, on näinud ja reisinud märksa rohkemates paikades kui Egiptus ja India ning oskab oma rännakutest ka väga paeluvalt jutustada. Väga paeluvalt ja äratuntava soojusega jutustab Relve ka Eestimaast, meie kodumaa paikadest, millest urbaniseerunud metsarahvas vahest kuulnudki on, aga pahatihti peatumata mööda kihutab ega vaevu tundma, millist väge need kohad endas kätkevad.

Hendrik Relve kodu lähedal Harjumaal Kose vallas on silmanägemist parandava toimega Saula Siniallikas. „Nagu pisikesed pidevalt kuju muutvad vulkaanid pulbitsevad pinnasest üles kümned väikesed tõusuallikad. Varem usuti, et kusagil seal asub allikavaim – Siniallika Tõlp. Miks ei võiks seda uskuda nüüdki?

Olen allika kaldal silmade parandamise kombe läbi teinud. Kraapinud vanaema pärandatud mündilt noot-saga vette hõbedapuru ja siis veega silmi niisutanud. Mitte sellepärast, et silmad lausa haiged oleksid, vaid selleks, et pilk kirkastuks. Jahe allikavesi mõjub silmadele igal juhul hästi. Endamisi olen uskunud, et nii kirkastub ka meel,” kirjutab Relve oma vastilmunud raamatus „Eesti looduse vägi”.

Paljuski teebki väe avastamise nauditavaks just autori isiklik suhe kirjeldatavatesse paikadesse. Mõnus pajatav stiil kutsub neid kohti üles otsima ja sealt isegi jõudu ammutama.

Vägi jalge all

Sõidan tihti mööda Tallinna-Narva maanteed Rakvere ja pealinna vahet. Sageli töölt koju sõites väsinud ja seest tühi. Urbaniseerunud metsarahva esindaja, kes ei tea, et uut jõudu saab siitsamast, oma jalge alt. Tuleb vaid hetkeks aeg maha võtta ja auto tee ääres peatada.

„Üks uhkemaid karstivälju asub Kostiveres, Tallinnast paarikümmend kilomeetrit ida pool. Asjasse pühendamatu võib sellest paigast mööda Tallinna-Narva maanteed ka midagi märkamata läbi kihutada. Peaaegu laudsile tasandik tee ääres näib üksluine ja igav. Siiski tasub seal, kus otse tee veeres hakkavad silma ümarad paest laotud muinaskalmed ning väike kivist muuseumihoone, auto seisma jätta. Teisel pool teed on näha voolamas väikest jõge. Jõeke on nagu Eesti jõed ikka, kuid tal on üks eripära – voolav vesi näib alguse saavat mitte millestki.

Ühel pool teed vuliseb ta rutakalt mere poole, kuid teisel pool teed, ülesvoolu vaadates, jõge ei paista.

Siin seisab Eesti ühe suurema salajõe päevavalgele ilmumise kohas. Rahvas on andnud jõe ja paigale niisuguse omapära tõttu tabava nime – Jõelähtme jõgi,” jutustab Hendrik Relve.

Vahva ju. Juba järgmine kord pean auto kindlasti kinni.

Paradiis nina all

Sellist toredat äratundmis- ja avastamisrõõmu pakub „Eesti looduse vägi” kuhjaga. Relve „rändab” koos lugejaga puisniitudel ja loopealsetel, pankranikul ja liivakivikoobastes, metsades ja soodes. Ja on leidnud kõiges väge, mida soovib jagada ning on lisanud hulgaliselt värvipilte ja kaarte, et neid paiku oleks kergem ka vabas looduses ära tunda.

Lõpetuseks sobib hästi üks autori tõdemus. Kogu maailma linnuvaatlejad peavad Lääne-Eesti rannikualasid ja saari tõeliseks linnusõprade paradiisiks. „Ainukeseks põhjuseks, miks eestlased ise üksmeelselt sedasama ei arva, saab olla vaid teadmine, et paradiis asub meile liiga lähedal,” nendib Hendrik Relve.

Eesti looduse vägi

Hendrik Relve
232 lk
kõva köide

ilmumas

Silmaringi reisijuht Moskva

autorite kollektiiv
tõlkinud Tamara Reitsak
264 lk
pehme köide

„Teretutus Moskva” asetab linna geograafilise, ajaloolise ja kultuurilise konteksti, ajateljel on lisatud teavet Vene riigivalitsetajest ning olulisematest sündmustest. „Moskva kiirpilgul” annab kiirustavale külalisele ülevaate linna tähtsamatest vaatamisväärsustest. „Moskva piirkonniti” tutvustab kaartide ja illustratsioonide abil kõiki olulisemaid huviväärsusi.

Silmaringi reisijuht Portugal

autorite kollektiiv
tõlkinud Silvia Sokk
496 lk
pehme köide

Selle reisirühmaga saate kasulikke soovitusi ja täpset praktilist teavet, mille abil võtta oma reisi maksimum. Avapeatükk „Teretutus Portugaliga” loob pildi maast ning esitab selle ajaloolise ja kultuuritausta. Igas üksikut piirkonda ning Lissaboni käsitlevas peatükis on kirjeldatud peamisi vaatamisväärsusi, kasutades ka kaarte, fotosid ja illustratsioone. Käsitletakse teemasid alates arhitektuurist ja pidustustest kuni randade ja toiduni.

Silmaringi reisijuht Austria

autorite kollektiiv
tõlkinud Andreas Ardu
384 lk
pehme köide

Raamatu abiga on lihtne oma Austrias veedetavat aega targalt planeerida ja täielikult nautida. Esimene osa, „Teretutus Austriaga”, kaardistab riiki ning paigutab selle ajaloolise ja kultuurilise konteksti. Järgnevates peatükkides tutvustatakse põhjalikult pealinna Viini ning Austria eri piirkondade peamisi vaatamisväärsusi ja tõmbekeskusi.

Silmaringi reisijuht Kreeka

Ateena ja mandri-Kreeka
autorite kollektiiv
tõlkinud Anneli Kritšmann
352 lk
pehme köide

Raamat on teejuhiks Mandri- Kreeka iga piirkonna põnevamate vaatamisväärsuste juurde. Peatükk „Antiik-Kreeka” selgitab paljude ajalooliste objektide ja arheoloogiliste leidude tausta. Riigi neljale erinevale piirkonnale ja Ateenale on pühendatud eraldi peatüki, milles ülevaade kõige olulisematest vaatamisväärsustest.

Silmaringi reisijuht Horvaatia

autorite kollektiiv
tõlkinud Andreas Ardu
296 lk
pehme köide

Horvaatia on oma 4800 km Vahemere-äärse ranniku ja 1185 saarega üks Euroopa juhtivamaid puhkepaiku. Randade lähedal asuvad maalilised iidset sadamad ja suurepärase merevaatega restoranid. Sisemaal on kuumad kultuurikohad Zagerb ja Varadžin, põnev on ka nende eripalgeline losside, kuurortlinnade ja rahvusparkidega ümbrus. Raamatus on Horvaatia jagatud kuueks suuremaks piirkonnaks. Kirjeldatakse iga piirkonna omapära ja ajalugu, näidates piirkonna arengut läbi sajandite.

Silmaringi reisid Taskukaart ja linnajuht Sevilla ja Andalusia Napoli ja Pompei Dublin

80 lk
voldikud

Lisaks DK Silmaringi sarja suurele reisirühmale, kus on detailselt kirjas kõik vaatamisväärsused, nende ajalugu ja üksikasjad, on sama kirjastuse poolt välja antud väiksemas formaadis taskureisijuhid ainult kõige olulisema infoga. Neis on linna kaart, metrooplaan, linnaosade jaotus ja iga linnaosa tähtsam vaatamisväärsused. Raamatukesed mahuvad lahedasti kas käekotti või taskusse ning aitavad võõras linnas raskusteta orienteeruda.

Uus sõjaajaloo sari

Olavi Teppan

Värskelt on eesti lugejateni jõudnud kaks raamatut uuest sõjaajaloo sarjast „Suured vastasseisud”.

Tegemist on Briti tuntud ajaloo-kirjastuse Osprey tõlketeostega, mis käsitlevad maailmas aegade jooksul aset leidnud olulisemate sõdade, lahingute, konfliktide ja pingekollete põhjusi, kulgu ja tagajärgi, tutvustavad põhjalikult neis osalenud vaenupoolte relvastust ja strateegiat, samuti üldisemat kultuurilist ja poliitilist tausta ning kaasavad ka sõdurite ja tsiviilelanike isiklikke mälestusi.

Faktitihedates, kuid ladusalt loetavates raamatutes on palju pildimater-

jali, värvilisi kaarte ja diagramme.

Sari algab kahe 20. sajandil suurt vastukaja leidnud vastasseisu, Vietnami sõja ja Jugoslaavia kokkuvõrsemise käsitlusega.

Kirjastus loodab sarja näol, mille autoriteks on juhtivad erialaspetsialistid, pakkuda tänuväärset materjali nii õppuritele, õpetajatele, teadlastele kui ka ajalooentusiastidele.

Tuleval aastal on sarjas ilmumas „Lahesõda 1991”, „Suessi kriis 1956”, „Jäälahing 1242”, „Stalingrad 1942”, „Kursk 1943”, „Normandia dessant 1944”, „Berliini müür ja Saksamaa sisepiir 1961–1989” ning „Soome Talvesõda ja Jätkusõda 1939–1945”.

Vietnami sõda 1956–1975

Andrew Wiest
tõlkinud Liisa Veber
100 lk
pehme köide

Jugoslaavia kokkuvõrsemine 1991–1999

Alastair Finlan
tõlkinud Margus Elings
100 lk
pehme köide

ilmunud

Minu esimene võõrsõnastik
koostanud
Kristjan Jaak
Kangur ja
Sirje Laidre
464 lk
pehme köide

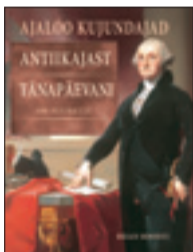
Kes või mis on emotikon, enduro, mitra, moa, piktogramm, populist? Mida tähendab letaalne, munsterdama, skeitima, telegeenne? Nendele ja veel rohkem kui 6000 võõrsõnale leiab koolilaps vaste „Minu esimesest võõrsõnastikust”. Raamatu koostamisel on arvestatud põhiliselt algkooli ja põhikooli keskastmes vajaminevat sõnavara.

Kuidas kasvatada toasteismelist?
Anne de
Rancourt
tõlkinud
Eva Koff
124 lk
pehme köide

See on ellujäämisõpik, mis on mõeldud teile, kes te seisate vastamisi toasteismeliseiga – selle keerulise, kui mitte lausa ohtliku isendiga. Saate teada, kuidas tuvastada tema kohalolu, kuidas suunata ta käitumist, pidades meeles, et ta magab siis, kui teie olete üleval ja vastupidi, et ta toitub eranditult makaronidest või nuudlitest, et ta liigub ja tegutseb põhiliselt parvedes...

Hädavajalik käsiraamat, mis kergendab tunduvalt lapsevanema südant ja teeb seda vana hea (pahatihti ka musta) huumori abil.

Ajaloo kujundajad 100 suurkuju
Brian Mooney
tõlkinud
Tõnis Leemets
208 lk
kõva köide

Raamat kajastab mitme eluvaldkonna kõige kuulsamaid, kurikuulsamaid või kummalisesmaid juhte antiikajast tänapäevani, uurib nende uskusi ja juhvivõimeid, aga ka mõne tehtud tõsiseid vigu. Nad kõik jätsid endast jälje ajalukku ja mõjutavad sedagi maailma, kus me täna elame.

ilmumas

Maitsvad vene road
koostanud
Aleksandr
Muraškin
tõlkinud
Jaak Kaljumäe
144 lk
kõva köide

Vene köögis näib kehtivat põhimõte: ega küll küllale liiga tee. Küllap seetõttu paneb juba üksnes nende retseptide lugemine suu vett jooksuma. Aga retsepte on ligi kakssada, lisaks põgus pilguheit iga roaliigi ajaloole.

Raamat ilmub detsembri teisel poolel.

Attitude. Pop kui isiklik ajalugu

Raoul Kurvitz

Õlitatud ja üles kammitud tumeda tukaga noormees, kes sarnaneb äravahetamiseni Elvis Presley'ga, huilgab viisist pisut mööda lauldes uusimat hitti: „...ooo-len sõjamees Viet-naamis!”, pikkides seda suupillipassaažidega. Blond, kelluke-setaolise kleidi ja lokirullisoenguga, nii välimuselt kui olekult Marilyn Monroe koopiana mõjuv näitsik plaksub talle vaimustunult. Nad kallistavad, nad on otsekui unelmate paar – ilusad, moodsad ja rõõmsad; taamal undab voolujoonelistel vormidega imemasin – tolmuimeja. On aasta 1964.

See ei ole USA ega ka Inglismaa – tegevuskoht on Tallinn. Eesti NSV, niisiis. Need õnnelikud, teineteist armunud pilkudega seiravad noored on minu ema ja isa. Kirjeldatu on üks minu esimesi teadlikke mälestusi, ma ise olen kolmene, mu vanemate tolaegne sarnasus Monroe' ja Presley'ga selgub mu jaoks küll alles hulka aega hiljem, kuid selgesti jääb sellest episoodist mu kõrvu kõlama isa rahulolev konserteering nii oma esituse kui ka üsna enesestmõistetavalt laulu enda kohta: „Voh, see on popp!”

See raamat on MINU popajalugu. Selline, nagu pop MULLE paistab ning nagu ma olen seda läbi elanud ning jätkuvalt elan – ning ma ei tee katsetki oma paratamatut subjektiivsust varjata. Sekkum popi teemal diskussiooni, ühena tohutult paljudest, valdavalt täiesti tundmatutest osalistest; ühena neist, kel kõigil oleks midagi minu jutule juurde lisada; ühena, kelle jaoks enamik minu raamatus käsitletud tegelastest on mõttekaaslased ja sõbrad – või siis saavad kunagi olema mõttekaaslased ja sõbrad. Vähemalt mõni neist. Pop aga ongi subjektiivne – pop eeldabki isiklikku suhet või osalust. Popvaatevinklist on igapähele meist oma isiklik ajalugu.

Ühtlasi on see niisugune ajalugu, mis ei ole toimunud kunagi minevikus, vaid toimub siin, praegu ja pidevalt, see on Prantsuse revolutsioon, mis toimub praegu, ja Led Zeppelini „Whole lotta love”, mis lõhestab õhku iga jumala hetk, kui me endi kujutlustes seda vaid soovime. Igal popiga suhestujal on oma Byron või Bowie, omaenda biitnikud või punk ning omaenda isiklik pop – see raamat tahab olla vaid üks uus vestluskaaslane sel teemal, ning loodetavasti ka teatav orienteerumisabiline neile, kes popmaastikku ehk veel nii väga ei tunne.

Mis üldse on popkultuur?

Defineeringuid ja määratlusi popkultuuri kohta on erinevaid, kuid vaid üks tundub olevat kindel: tänapäeval on popkultuur midagi nii üldist, et võiksime vabalt panna võrdusmärgi popkultuuri ja mis tahes tänapäeva kultuuri vahele.

Me võime muidugi teha kitsendusi. Näiteks et on vahe popkultuuril ja süvakultuuril: üks on pinnapealsem ja väiksema pingutusega hoomatav, teine aga nõuab süvenemist ja spetsiifilisi eriteadmisi. Tänapäeval on aga ka „süvaks” nimetatav kultuuriiosa (teadused, akadeemiline muusika, elitaarne

„See raamat on MINU popajalugu. Selline, nagu pop MULLE paistab ning nagu ma olen seda läbi elanud ning jätkuvalt elan – ning ma ei tee katsetki oma paratamatut subjektiivsust varjata,” lausub raamatu autor Raoul Kurvitz.

kunst & kirjandus, ka religioon) hakanud käituma järjest enam popmudelite sarnaselt. Ning ka vastupidi: popkultuuris on nii mõndagi, mis nõuab nõnda spetsiifilisi eelteadmisi ja süvenemisvõimet, et ükski tõsiteadus ega akadeemiline *concerto grosso* väarikate filharmoonikute esituses ei saa selle vastu pelgalt *a priori*.

Poppi on püütud defineerida küll massikommunikatsiooni, massitarbimise ja kultuuritööstuse, samuti tehnoloogiate kaudu, ent kõigi nende katsete puhul on ikkagi ühel või teisel moel sattunud libedale pinnale. Täna on tingimustes, kus kommunikatsioonivahendite, tarbimise ja tootmistehnoloogiate massiiseloome on tinginud ka popkultuuri kõigjale ulatava massilisuse, on pop end hakanud defineerima hoopis antimassilisena – kitsale ringile suunatud, vaid „pühendatuile” arusaadavalt kodeeritud märgiliste oasidena.

Attitude

Popkultuuri olulisim mõiste siinkirjutaja arvates on ATTITUDE. Hoiak, hoiakulisus, teadlik suhestumine, indiviidi- ja grupiviisiline enesemääratlemine kirjutamata koodeksite alusel. Ilma *attitude*'ita ei ole popkultuuri, või siis on tegemist popi tähendustühise osaga. *Attitude* on populaarkultuuri kui üldisema mõiste, tegelikult ka popkultuuri enda oluline kitsendus, selekteerides välja OLULISE. „Oluline” eeldab hinnanguid, mis võivad olla erinevad, sõltuvalt hoiakute, *attitude*'ide erinevusest. Aga mitte iga hoiak ei ole

automaatselt popiga seonduv: *attitude* popkontekstis eeldab poliitiliselt demokraatlikku positsiooni ning kehabast individuaalsete vabade valikute identifikatiivseid tulemusi, mis väljenduvad vastava koodiga varustatud eetilise esteetilistes märksüsteemides.

Teistsuguste määratluste kohaselt pole ilmselt ka hoiakulisus mingi eriline kriteerium, ent just hoiakulisus on enamasti see, mis tagab popkultuuriliste nähtuste ajalise edasikestmise. Mitte küll absoluutselt kõigil juhtudel – see sõltub hoiakute siirusest, enesusest ja muidugi ka hoiakute iseloomust. Sugugi mitte kõik hoiakud ei pruugi ajaproovile vastu pidada, ja pelgalt hoiakust ei piisa hoopiski, vaja on ka sisu ning vastava hoiakuga kooskõlas olevaid muid eetilise esteetilisi koodikomponente. Õigupoolest on vaja tervikkoodi, mida ei ole võimalik teadlikult konstrueerida; see peab tekkima iseenesest, vastavalt konkreetse aja nõudlustele, ja kasvama ning arenema kontekstuaalsete ühiskondlike ning kultuuriliste protsessidega orgaaniliselt suhestudes.

Tähelepanuväärne on ka see, et popkultuur on läbi hoiakulisuse defineerituna jätkuvalt eeskätt noortekultuur. Ent hoiakuline popkultuur on ühtlasi ka proovikivi vanemale inimesele, mil määral tema vaimuvärskus on veel arenemisvõimelisena säilinud, ja elatud aastate hulga mõttes ei sea pop siin kindlasti mitte mingisuguseid piire. Taas otse vastupidi: tänapäeval tunduvad just vanurid olevat üks neid

viimaseid inimgrupe, kuhu hoiakuline pop oma sotsiaalsete laienemistega lõpuks on jõudnud!

Lootes koodide vastastikusele tunnetuslikule klappimisele, pakubki mu raamat alternatiivseid kirjanduse-, kunsti-, filosoofia- ning muusikasooivtusi eeskätt just neile noortele, kel ehk ei ole olnud õnne viiteid mujalt saada, ent ka neile vanematele inimestele, kes soovivad noori mõista ning ehk ka ise jääda igavesti vaimus nooreks.

On laialt levinud arvamus, et popkultuur on juurteta nähtus ega mäleta minevikku. Siinse uurimuse tõestab aga vastupidist, sooritades rohkem kui kahe sajandi pikkuse rännaku läbi popkultuuri ajaloo, Suurest Prantsuse revolutsioonist kuni tänapäevani. Raamat on jagatud kaheks köiteks. Äsja ilmunud esimeses osas kulgeb tegevus kuni 1968. aastani, ehk nn Väikese Prantsuse revolutsioonini. Nii et tegemist on tänapäevase popkultuuri eel- või alguslooga, kuid siinkirjutaja arvates mis tahes nähtuste eel- ning alguslood nende kõige põnevamad osad ongi.

Attitude
Ülevaade
hoiakulisest
popkultuurist
Raoul Kurvitz
kujundaja
Tuuli Aule
232 lk
pehme köide

Austraallane Ron Mueck on tuntud inimesi kujutavate suurte hüperrealistlike skulptuuride autorina. Pildil üks tema tuntumaid töid „Beebi“.

Uskumatud lood kogu maailmast

Manivald Kauss

Sarja „Usu või ära usu“ raamatute järgi on tehtud üle maailma populaarne telesari, mida on näidatud ka Eestis. Faktide kogumisele pani aluse ameerika ajakirjanik Robert Ripley juba 20. sajandi alguses ning praeguseks on sellest saanud üks populaarsemaid meelelahutuslikke faktiraamatuid. Raamat on neljavärvitrükk ja efektse hologrammkaanega. See raamat on aastaid olnud üle maailma väga populaarne jõulukink. Eestis ilmub raamat teist korda, seekord uute rekordite, veidrate lugude ja fotodega. Järgnevalt mõned väljanõpped sellest raamatust.

***

Igal aastal Austraalias Uus-Lõuna-Walesis peetavatel Nymboida pärimuspüüdistuste kavva kuulub ka nokkloomavise. Osalised peavad tohtu suure plastmassist nokkloomaa võimalikult kaugele heitma.

***

2006. aastal avati Inglismaal Londonis uus restoran, kus kliendid söövad täielikus pimeduses. Neil pole aimugi, mida suhu pistetakse, sest eeldatakse, et teadmatus, mis taldrikule on tõstetud,

teravdab meeli ja ergutab maitsepungi. Roogi serveerivad osalise nägemisvõimega või pimedad kelnerid. Kõik, mis võiks pimedust pisutki hajutada, näiteks mobiiltelefoni ekraan või hõõguv sigaret, on keelatud.

***

Venezuela Andide eelmäestikus tegutsev Heladeria Coromoto jäätisesalong võib uhkustada enam kui kaheksasaja eri aroomi levitava jäätisesordiga. Saab valida suitsuforelli, kõrvitsa, mustade ubade ja riisi, tuunikala, avokaado, roosi kroonlehtede, närimiskummi ja mee, tsillipipra, maisi, koorekastmega peedi ning praetud pekikamara järele lõhnavat jäätist.

***

Liivadüünid võivad tõepoolest laulda. Niisugune looduslik fenomen võib kesta mitu minutit ning olla kuni 115 detsibelli tugev. Seda on kuulnud umbes 35 maailma kõrbes; 2006. aastal jõudsid teadlased selle nähtuse põhjustes selgusele. Liivaterade kokkupõrkel liivasaakete liikumine sünkroniseerub. Seejärel rezoneerivad düüni väliskihid nagu kōlarikoonus, kusjuures helisagedus sõltub liivaterake suurusest. Kõige kaunimad helid kanduvat kõrvu Araabia poolsaare kagurannikul Omaanis.

***

Üks Gröönimaa pruulikoda valmistab õlut Arktika jäämütsist sulatatud veest. Põhjapolaarjoonest 628 km lõuna pool Narsaqis asuva inuitide õllefabriku omanikud kinnitavad, et nõnda saadud vesi olevat 2000 aastat vana ning mineraalide ja saasteaineteta. Esimene õllelaar kangusega 5,5% saadeti Taani turule.

***

Chiang Mai (Tai) loomaaed leidis uue rahateenimisvõimaluse, valmistades hiidpanda roojast paberit ja sellest omakorda meeneid. Chiang Mai loomaaia pandasadid toidetakse hakitud bambusega ning nad tekitavad päevas umbes 23 kg ekskrementi, mis koosneb põhiliselt seedimata jäänud bambusemassist. Sellest tehakse tavalisel viisil paberit.

Ripley's

Usu või ära usu! Uskumatu... on saanud tööks! tõlkinud Matti Piirimaa 256 lk kõva köide

Valusalt otsekohene elulugu

Tony Blair on öelnud oma intervjuus „Diana ajaraamatu“ autorile, ajakirjanikule ja saatetühile Tina Brownile: „Diana õpetas meile uue viisi olla britt.“

Kui Diana 1960. aastate alguses maailma tuli, tähendas britiks olemine peaaegu kõikidel juhtudel elu ilma üllatusteta, käimist mööda sünnilolude ja rahva klassitavade rajatud teed. See muster piiras iseäranis naisi ja ehk kõige enam veel Diana taustaga naisi, kes olid samavõrd piiratud, kui võrd nad olid privileeeritud. Diana näitas, mida on kuningliku helduse vana kontseptsiooniga võimalik teha, kui inimliku mure draama ühendatakse globaalse meediaga.

Aga ta õpetas ja õppis palju enamat. Muinasjutukangelanna kombel oli Dianast saanud printsess, kuid tema

protest mängida talle määratud rolli temalt eeldatud „kuningakoja viisil“, tema keeldumine elu vaikselt ja tasakaalukalt lihtsalt lõpuni elada ning tema traagiliselt pooleli jäänud otsingud leida õnn omaenda tingimustel – kõik see võimaldas tal end vabaks murda Spencerite esivanemate minevikust ja traditsioonidega koormatud Windsorite olevikust. NBC kommentaator John Hockenberry ütleb, et Diana oli enese vabaks laskmise, kõikide sildade langetamise sümbol: „Isegi keset kuninglikkust ja kuulsa kroonitud peana sümboliseeris ta kedagi, kes ütleb: pörgusse, see kõik ei loe mitte midagi!“

Kas Diana oli tegelikult „kogu rahva printsess“ või osav manipulaa- tor? Millised mängud toimusid õukonnas? Millised olid Diana suhted abikaasa ning hiljem teiste meestega?

Neile ja paljudele teistele küsimustele otsib vastuseid raamat, mis on ühest küljest klatsirohke tragikomöödia ja seebiooper, teisalt aga ladus ajalooline kirjeldus ning pilguheit tänapäeva monarhia tagatubadesse. „Diana ajaraamat“ jõudis New York Timesi bestsellerite edetabelis esikohale.

Tina Brown

tõlkinud Maia Boltovsky kujundanud Irina Tammis 528 lk kõva köide

ilmumas

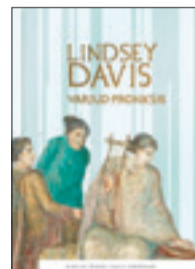

Lehitsetud leheküljed

Helle Michelson kujundanud Irina Tammis 286 lk

pehme köide lakkadega

Tuntud tõlkija ja lastekirjanduse toimetaja Helle Michelson räägib oma ning paljude teiste elust ja tööst kirjanduse valas. Peale kirjanduse tuleb juttu ka noorus- ja õpiaastatest, kiindumisest ujumissporti ning kultuurisuhtlusest prantsuse teemadel. Mälestuste vahel on ka katkendeid tema tõlgitud ning toimetatud raamatutest.

Varjud pronksis

Lindsey Davis tõlkinud Ehte Puhang kujundanud Dan Mikkin 486 lk

pehme köide

Marcus Didius Falco on erainformaator, kes tegutseb Vana-Roomas. Hiljuti on võimule tõusnud keiser Vespasianus ning seoses uue keisrivastase vandenõuga peab Falco reisima Lõuna-Itaaliasse ning taas ristuvad tema teed kauni Helena Justinaga. „Varjud pronksis“ on teine raamat Falco juhtumite seerias.

Neletriin ja Kapi-Kaarup

Tiia Selli kunstnik Hillar Mets sari „Minu esimene raamat“ 176 lk

kõva köide

Neletriin on väike valgete juustega tüdruk, Kapi-Kaarup jälle pisike pontsakas pika habemega mehike, kes ilmub välja Neletriinu kohutavalt sassis riidekapist. Kapi-Kaarup ja Neletriinu lausa hulljulgetest seiklustest saab lugeda sellest Eesti Lastekirjanduse Keskuse, ajakirja Täheke ja kirjastuse Tänapäev 2008. aasta lastejutuvõistlusel kolmanda koha vääriliseks tunnustatud raamatust.

Kes? Mis? Kus? 2009

peatoimetaja Enno Tammer 480 lk

kõva köide

Aastal 2008 toimunud mäletab hiljem ehk mõni ajaloolane ja valimatuma mälu vananimine, kes praegu alles laps. Teiste huviliste jaoks on selles raamatus Kanteri vägitükk Pekingis, Venemaa „vägitüki“ Gruusias, Eesti Vabariigi vägitüki 90 aasta jooksul, jne. Rohkete fotode ja pädeva kommentaariga.

Lopi ja Lapi

Friedrich Reinhold Kreutzwald 176 lk

kõva köide

Oma lemmikmuinasjutud on loomulikult igäihel meist, raamatukujundajatel kohe eriti. Üheksa Eesti raamatukunstnikku on võtnud illustreerida oma lemmikuid F.R. Kreutzwaldi „Eesti rahva ennemuistsetest juttudest“ ja tulemus, igäihe puhul väga isikupärane ja erinev, on nende kaante vahel näha ja lugeda.

Eesti tarbekunsti ja disaini klassika 1950. aastatel

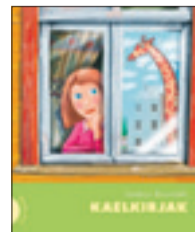
Classics of Estonian Applied Art and Design in the 1950s

koostanud Kai Lobjakas

kujundanud Angelika Schneider 168 lk

kõva köide

1950. aastate algul oli Eesti tarbekunst ja disain kantud stalinistlikest dogmadest, kümnendi teisel poolel sai määravaks järelejäädmine läänele. Raamat tutvustab piltide ja tekstide kaudu tolle ajastu tarbekunsti ja disaini klassikat, alustades mööblist ja nõudest ning lõpetades ehte ja rõivastega.

Kaelkirjak

Andrus Kivirähk illustreerinud Heiki Ernits kujundanud Kristel Sibul sari „Loe mind“ 88 lk

kõva köide, värvitrükk

Kordustrükk Andrus Kivirähki populaarsest lasteraamatust. Väike tüdruk Kai sõbrustab kõhuuss Tõnisega, vaidleb pirtsaka Barbie nukuga ja vaatab aknast kraanasid. Või on need hoopis kaelkirjakud?

See on neljas trükk esmakordselt 1995. aastal ilmunud lustakast ja fantaasiaküllasest lasteraamatust, millele annavad lisaväärtuse Heiki Ernitsa värvirikkad pildid. Raamatu lõpus on ka väike ja lastepärane autori tutvustus.

ilmunud

Eesti lasteluule kuldraamat

koostaja Reet Krusten
kunstnik Piret Mildeberg
288 lk
köva köide

Koguteos koondab eesti lasteluule paremiku 19. sajandi keskpaigast kuni tänapäevani ja koosneb seitsmest temaatilisest tsüklist: „Äiu, lahke lapsukene“, „Mu koduke on tilluke“, „Tibukese unenägu“, „Vastlast jõuluni“, „Herilane sõidab jänes“, „Mõistke meest, kes kasvab veel“ ja „Mõtelda on mõnus“.

Lakkhundikese jutud

Paul-Eerik Rummo
kunstnik Jüri Mildeberg
48 lk
köva köide

Tore muinasjuturaamat Punamütsikesest, Lumivalgukesest ja kolmest pörsakesest, aga ka lakkhundikesest, kes on päriselt olemas, ehkki väga haruldane. Selle raamatu jutud lähtuvad hästi tuntud muinasjuttudest, millele autor on mitu mõnusat vinti peale keeranud – üllatavateks vigurimuinasjuttudeks kirjutatud.

Pille-Riini lood

Ellen Niit
kunstnik Everi Vähi
88 lk
köva köide

Armastatud lastekirjaniku Ellen Niidu esimese lastejuturamatut uute illustatsioonidega kordustrukk, mis räägib viieaastasest tüdrukust, kel väikesed päikesetäpid silmades, kaks kikkis patsi ning kes vahel on hea ja vahel paha ka. Tüdruk elab koos oma lähedastega kodusoojust õhkuvat päris- ja mänguelu, kus igas päevas on omad üllatused.

Lövi Lõrr ja Jänes Jass

Vanad ja uued lood
Olivia Saar
kunstnik Priit Rea
48 lk
köva köide

Lasteraamat jutustab kahest sõbrast – ruske lakaga kogukast lõvist ning maailma uudistavast suurte silmadega väikesest jänesest. Nende väliselt ja ka iseloomult erinevate tegelaste sõprus on eriskummaline. Sageli juhtub, et halliks argpüksiks peetud jänes suurele, tugevale ja targaks peetud lõville head nõu annab ning teda koguni hädas aitab.

Vesta-Linne on murest murtud

Tove Appelgren
tõlkinud Tõnis Arover
kunstnik Salla Savolainen
36 lk
köva köide

Sarja „Vesta-Linne lood“ neljandas osas vaevab Vesta-Linnet suur mure: talle tundub, et on maailma kõige üksikum inimene ning keegi ei hooli temast. Lõpuks Vesta-Linne taipab, et on ise nende süngete mõtetega oma elu kurvaks ja kibedaks teinud.

Risto Rääpar ja kohutav vorst

Sinikka Nopola, Tiina Nopola
tõlkinud Kristiina Kass
kunstnikud Aino Havukainen ja Sami Toivonen
96 lk
köva köide

„Risto Rääpari“ sarja teises osas on Risto tädi Roosa võtnud nõuks hakata müüma hästi säilivat vorsti. Just selliste vorstide tõttu satuvad Risto ja Roosa Ungarisse. Muidugi ei lähe kõik täpselt nii, nagu plaanitud, vaid olude sunnil, vastu tahtmist ja õigupoolest täiesti kogemata saavad neist vargad, keda varsti jahib ka politsei. Kõiges on tegelikult süüdi üks kadunud king, sinine veoauto ja punane rahakott. Politsei seda muidugi ei mõista, vaid pistab Roosa vangikongi. Kas Ristol õnnestub oma tädi päästa?

Heinakübar, Viltuss ja päkapikk

Sinikka Nopola, Tiina Nopola
tõlkinud Reet Grosberg
kunstnik Karel Korp
112 lk
köva köide

„Heinakübara ja Viltussi“ sarja viiendas osas teeb Katlakoskede pere ettevalmistusi jõuludeks, valmistab traditsioonilisi jõulutoite ega unusta ka vaeseid. Vaar räägib loo vanas kuuris elanud päkapikust, keda tuleb lepitada maitsvate roogadega. Majas hakkab juhtuma imelikke asju: keldrist kaob peaaegu iga päev toitu. Süüdlaseks peetakse vaheldumisi kõiki pereliikmeid. Kahtluse alla langevad isegi Alibulleni prelid. Või on see toiduvaras siiski päkapikk?

Rohkesti raamaturõõmu

Eve Leete

Käes on aasta viimased nädalad ning aeg vaadata tagasi TEA Kirjastuse lasteraamatuaastale. On heameel tõdeda, et meie lasteraamatud on hästi vastu võetud ning paljusid neist on tulnud juurdegi trükkida. Tänu meie armastatud kirjanike ja kunstnike ühisloomingule saavad lapsed üles kasvada koos eesti lasteraamatuga.

„Lapse oma raamatukogu“ sarjas on lisaks teemakogumikele ilmunud uuesti illustreeritud kordustrukke: Aimée Beekmani tänapäevane muinasjutt „Kurb hobune“, Elar Kuusi „Jänese poeg, kes luuletas“ ja August Kitzbergi „Pannkook“. Esimest korda ilmusid Heljo Männi „Jonni rõõm“, mis tekitab äratundmisrõõmu kõigis jonnias laste vanemates ja vanavanemates, ning Kerttu Soansi „Tere, Nööp!“, milles avanevad lapse pilgu läbi asjade ja nähtuste põnevad seosed. Tutvust saab teha Ott Arderi luuleloominguga valikkogust „Millimallikas“ ning aasta lõpetab Olivia Saare vahest kõige tuntum raamat „Lövi Lõrr ja jänes Jass“, millele autor on kaks lugu juurde kirjutanud.

Sarja „TEA lasteraamatute varalaegas“ avas väarikalt Eesti Vabariigi 90. aastapäevale pühendatud kogumik „Isamaalaulud“, millele kirjutas pöördumise Vabariigi President Toomas Hendrik Ilves. Sellel aastal juubelit tähistanud Ellen Niidult ilmus kaks raamatut: mitme põlvkonna laste lemmikraamat „Pille-Riini lood“ ja „Noorte lehtede päev“, kus on pikemad luuletused ja värsslood. Tiia Toometi lastejutud said ühiste kaante vahele raamatus „Lugemistund“ ja uuesti jõudis lugejateni Heljo Männi „Toomas Linnupoeg“, mille esmailumisest möödus sel aastal 40 aastat ning mida on nauditav lugeda ka tänapäeva teismelistel.

Ilmusid ka Holger Puki allegoorilised loomalood „Isevärki ivad“ ning Heiki Vilepi vahelduvate meeleoludega luulevalimik „Kellakägu“. Isikupärase lähenemisega debüütluulekogu „Hea tuju kuju“ avaldas Sulev Oll ning Jaan Rannap pani kirja uued loomalood

TEA Kirjastuse autorid Milvi Panga, Heljo Mänd ja Ira Lember „Eesti lasteluule kuldraamatu“ esitlusel Eesti Lastekirjanduse Keskuses. Foto Jüri J. Dubov

„Lips-laps, lehelind“. Eriliselt tõstame esile Paul-Eerik Rummo uut, kogu pere lektüüriks mõeldud luulearaamatut „Kui lähed teele koidu eel“ ning vigurimuinasjutukogu „Lakkhundikese jutud“. Joulukuu raamat on Kalju Kanguri muinasjutukogumik „Timbu-Limbu ja kaval kääbus“.

Lehte Hainsalu juubeliks ilmus kaasaegne noortejutustus „Koerliblikas“. Taas nägi trükivalgust Oskar Lutsu igihaljas naljamäng „Kapsapea“, mis moodustab Epp Marguste illustreerituna kena paari möödunud aastal ilmunud „Nukitsamehega“.

Aasta tähtsündmusteks peame meie lasteluule paremiku koondava „Eesti lasteluule kuldraamatu“ ilmumist ning Paul-Eerik Rummo jõulist naasmist lastekirjandusse – peale ülal mainitud raamatute ilmus temalt jõulunäidend „Aknalaua Juss ja sõbrad“.

Tänu sõnad kuuluvad ka pildirõõmu loonud kunstnikele: juubilariidele Silvi Väljalile ja Ülle Meistrile ning Viive Noorele, Reti Saksale, Regina Lukk-Toomperele, Piret Mildebergile, Jüri Mildebergile, Priit Reale, Raivo Järvile, Tiina Reinsalule, Urmas Viigile, Kadri Ilvesele, Maarja Vannasele, Katri

Haardele, Epp Margustele, Everi Vähile ja Catherine Zaripile.

TEA Kirjastus jätkas ka tõlkesarjade väljaandmist: ilmus kevadel Eestit külastanud soome kirjanike Sinikka ja Tiina Nopola „Heinakübara ja Viltussi“ sarja viies osa „Heinakübar, Viltuss ja päkapikk“. Ilmumist alustas samade autorite Soomes ülipopulaarne poisteraamatusari „Risto Rääpar“, millest avaldasime kaks osa: „Risto Rääpar ja viimane hoiatus“ ning „Risto Rääpar ja kohutav vorst“. Tove Appelgreni ja Salla Savolaineni sari „Vesta-Linne lood“ täienes neljanda osa „Vesta-Linne on murest murtud“ võrra.

Uuel aastal avaldame Heljo Männi, Ira Lemberi, Aino Perviku, Leelo Tungla, Ilmar Trulli, Jaan Rannapi, Eno Raua, Henno Käo ja teiste meie tuntud autorite teoste kordustrukke ja valimikke. Uute raamatutega üllatavad lugejat Aimée Beekman, Viiv Härm, Helle Laas, Aidi Vallik, Merca ja Jaanus Vaiksoo. Järge on oodata kuldraamatule ja „Heinakübara ja Viltussi“ ning „Risto Rääpari“ sarjale.

Ootame uuel aastal meiega raamaturõõmu jagama nii vanu kui uusi raamatusõpru!

Sõna ja pildi puudutus

Olivia Saar

Esimene lumi! Puhas, valge ja kohev. See lumerõõm paneb igal lapsel, aga ka täiskasvanul, kelles on terake lapsemeelsust säilinud, silmad särama ja südame kiiremini põksuma. Ent kui seda lund ei ole ega tule – nii nagu meil mõnigi kord on juhtunud –, siis peab ka lumeta talvega leppima.

Kuid Kalju Kanguri muinasjutukogumiku „Timbu-Limbu ja kaval kääbus“ avaloo „Timbu-Limbu õukond ja lumemõldrid“ peategelane tilluke nukk sellega ei lepi. Tema ja ta õukonda kuuluvad sõbrad on harjunud, et lumeveski kõrgel mäeharjal töötab ning et lund aina langeb ja langeb... Aga ühtäkki on see veski seisma jäänud ning ei lähedal ega kaugemal ole lumekübetki.

Seda, kuidas väike tragi Timbu-Limbu koos oma sõpradega pika, raske ja seiklusriikka teekonna lumemõldrite juurde ette võtab, et asjas selgust saada, on kirjanik põnevalt ja kaasaelamisega kirjeldanud. Ja kui siis kauasest nõidusest äratatud lumemõldrid lumeveski järele tööle panevad, nii et see lumepilvi laialt üle metsade ja mägede puistab, tunnevad kõik lumisest maailmast suurt rõõmu.

Kalju Kanguri kogumikus on kokku kaksteist muinasjuttu. Siin on lugu kapsaid kasvatavast kuningast, unenägusid armastavast kuningatütre, kuningalossi kummitusest, saabasteta kassist, kavalast kääbusest ning nõid Sutrapurtast.

Muinasjuturamatule „Timbu-Limbu ja kaval kääbus“ on imeilusad pildid joonistanud kunstnik Viive Noor, kes fantastilistele tegelaskuju-

dele tabavad karakterid ja välimuse on andnud. Kunstniku ainekäsitus on ülimalt peen ja tunnetuslik, kohati läbi-paistvalt ruumiline ja mahe, nii nagu oleks tunda õhu puudutust. Kirjaniku ja kunstniku ühise töö tulemusena on ilmunud mitte ainult aastavahetuse lugemiseks suurepäraselt sobiv, vaid pikkadeks aastateks huvi pakkuv lasteraamat, milles on tunda sõna ja pildi puudutust.

Timbu-Limbu ja kaval kääbus

Kalju Kanguri
kunstnik
Viive Noor
56 lk
köva köide

Kink, mis kestab

Jõulud on jõudmas ja koos sellega tulemas ka jõuluostupalavik. Kas olete märganud, et needki, kes iga-aastast ostuhullust kiruvad (ja kõik ju kiruvad!), seavad ometi detsembrikuus tavalisest sagedamini sammud poodidesse.

Õeldakse, et ostlemine varjutavat jõulude tõelise, sügavama ja pühama tähenduse. Olgu ostmise ebameeldivate külgedega nagu on, kuid jõulukinke teeme ju ikka selleks, et oma lähedastele tähelepanu pöörata. Aga mis on siis elus veel tähtsam kui teisi inimesi tähele panna, neid märgata, eriti lähedasmaid, eelkõige oma pere liikmeid?

Kingitusi valides tasuks kaaluda, kas tassida koju hulk kirevat jõulunäni või kulutada raha millelegi väärtuslikumale. Üks püsivamaid asju on raamat. Kirjapandu jääb, ütlesid vanad roomlased. Raamat ei vanane. Uutel raamatutel on oma väärtus, vanadel oma. Juturaamatut loetakse harilikult üks kord, üksikuid mitu korda. Teatmeteost kasutab see, kel himu teadmiste järele, korduvalt ja alata.

TEA Kirjastuse pakutav teatmeteoste hulk on Eesti kirjastajate seas suurimaid. Üks võimalikke kingiideid on leida igale pereliikmele temale sobiv raamat meie mitmekesisest teaberaamatute valikust.

Rõõmu kogu perele

Väikesele vennale ja õele valmistaks kindlasti rõõmu „TEA laste- ja noorteentsüklopeedia” (3 köidet + CD-ROM ja DVD). Põhikooli õpilastele mõeldud andmevaramu kutsub poisse ja tüdrukuid omal käel katsetama ja maailma avastama. Üle 6000 foto ja 350 kaardi sisaldavale kolmele raamatukõitele lisaks on täisversioonis lasteentsüklopeedia saadaval ka CD-ROMil ja DVD-na koos lisaanimatsioonidega.

Kooliõpilasele on hea abimees „TEA taskuentsüklopeedia”. Ligi 700-leheküljeline taskuformaadis teatmeteost sisaldab ajaloo, astronoomia, kunsti, keemia, matemaatika, füüsika, bioloogia jt valdkondade põhivara. Stiilsete illustatsioonidega teatmikust võiks olla kasu eriti gümnaasiumiõpilasele, ent huvitavat leiab sellest iga täiskasvanugi.

Tervele perele sobib kingituseks „TEA entsüklopeedia” (22 köidet). See on tõeline investeering tulevikku. Tellides entsüklopeedia praegu, on teil või teie lastel kuue aasta pärast riivil parimate autorite koostatud kaasaegne hästi illustreeritud 22-kõiteline rahvuslik suurteos, mis võrguversioonina pealegi pidevalt täieneb.

Isale võiks kingikotti sobida „Maailma lühiajalugu”. Üks õnnestunud maailma ajaloo ülevaateid, mis on tõlgitud paljudesse keeltesse. Eriti

TEA Kirjastuse 2008. aasta teatmekirjanduse menükite hulgast leiab toreid kingiideid igale pereliikmele. Foto Kalev Tomingas

kõitvaks muudavad raamatu visuaalselt nauditavad kaardid, tabelid ja fotod, mille abil mõtestatakse ajalugu protsessina, kus kõik sündmused on omavahel seotud.

Emale pakub avastamisrõõmu „Suur perenaise käsiraamat”. See eesti autorite loodud originaalteos ei räägi sugugi vaid toidureseptidest. Raamatus käsitletakse praktiliselt kõiki kodumajapidamise külgi, alates kodu soetamisest, sisustamisest ja pere eelarve planeerimisest kuni maitseka rõi-

vastumise ja terviseetemaliste nõuanneteni. Toiduvalmistamisõpetusest rääkimata.

Me tahame oma lähedaste silmis näha naeratust ja rõõmu. Kingitus, mis jääb heaks kaaslasel paljudeks aastateks, teeb südame soojaks kingi avamise hetkel ja kõikidel teistel kordadel, kui on põhjust raamat kätte võtta, et mõnd ununenud fakti kontrollida või midagi päris uut teada saada.

Miljon põhjust kokkamiseks

Riina Lõhmus

Piparkoogist maja, nagu ta siin pildil välja näeb, on üks tõega ambitsioonikas ettevõtmine. Hakatuseks tuleb joonistada projekt, siis paberist šabloonide järgi tainast välja lõigatud ehitusdetailid valmis küpsetada, majaks kokku kleepida, karamellist aknaklaasid sulatada, jääpurikad räästasse kinnitada ja oma lennukad disainiideed kaunistusteks vormida.

Retsepti, kuidas seda kõike samm-sammult teha, leiab uhiuuest „Laste suure kokaraamatust”. Ja kuigi pealkiri ütleb, et „laste”, võib selle tõsise tiimitöö ette võtta ka kallimaga kahekesi või sõprade seltskonnas. Jõulurõõm missugune!

Toidulemmikud on pärit lapsepõlvest

„Laste suur kokaraamat” ongi tegelikult nii täiskasvanutele kui ka lastele. Sest maitsete ja toidulemmikud terveks eluks saame me kõik kaasa lapsepõlvest.

Raamat algabki päris algusest ehk toitudest ja tegemistest, mis on lihtsad ja mida valmistades õpitakse või tuletatakse meelde, kuidas lõikuda, riivida, segada, tainast teha ja siis neid oskusi rakendades lihtsaid toite valmistada. Ka poeskäimisel ja retseptide lugemisel on omad nipid, mida raamat lahkesti õpetab.

Kokaraamatu teises osas tuleb juba märksa rohkem pliidi ääres askeldada, praadida, keeta ja aurutada ning matkal grilltoitu valmistada. Kõike kaasa

„Laste suure kokaraamatu” näpunäidete järgi piparkoogimaja meisterdamine on tõeline jõulurõõm! Illustratsioon raamatust

tehes saate teada sedagi, kas teile meelepärane liha on *medium*, *rare* või *welldone*.

Kolmas osa on aga juba tõeline meisterkoka labor. Õpitakse kergitama, pintseldama, maitsestama, küpsetama, sulatama ja karamellist ning šokoladist udupeeneid kaunistusi valmistama. Kõige krooniks valmib uhke piparkoogimaja.

Söögitegu nagu seiklus

Raamatu peategelased on eri vanuses lapsed. Esimese osa perenaine on väike Helena, kes õraasu ja sõpradega kõik nipid ja retseptid kaasa teeb ja sellest oma sõnadega ka jutustab. Värvikate pildiseeriade kaudu saab lugejagi neile pingutustele kaasa elada. Teise osa söögid valmistab spordipoiss Robin, kes

käib karatennis ja tunneb suurt huvi jaapani toitude vastu. Lugege, vaadake pilte ja otsustage ise, kas teie meelest on tal munavalgevahu kaussi pea kohal ümber kummutades silmis rohkem hirmu või võidurõõmu või kuidas teie köögis sel puhul asjad oleksid.

Kolmanda osa meisterkokk Hellery on aga juba suur tüdruk, kes kasvatab aknal ürte, armastab moodsat kokakunsti ja saab emaga koos hakkama uhke pidusöögi valmistamisega. Tema retseptide ja õpetustega sammu pidades valmib nii mõnigi kulinaarne meistriteos.

Üks väga tähtis tegelane on raamatus veel päris kokk Tarmo, kes juhendab lapsi kõikides köögitoodes, aitab retseptide järgi toite valmistada ja hoiatab ning õpetab, et keegi kuuma pliidi juu-

res kõrvetada ei saaks ega noaga sõrme ei löikaks.

Miljon põhjust kokkamiseks

Tänapäeval on nii kerge leida miljon põhjust, miks mitte kokata, miks läbi ajada kiir- ja valmistoiduga, õppida papptopsist kõrrega kohvi rüüpama ja käigu pealt paberituutust pruukosti võtma.

Ometi oleme me teisalt õhinas euroopalikust toidukultuurist ja tõstnud kodumaisedki karismaatilised tippkokad staari staatusse. Seepärast on õige aeg kanda hoolt sellegi eest, et meie lastes idaneks eluterve huvi eheda ja hea toidu vastu.

„Laste suur kokaraamat” loodab seda indu igati edendada. See on raamat lastele, sest Helena, Robini ja Hellery eakaaslased saavad nende retseptide järgi toitude valmistamisega suurepäraselt hakkama.

Aga see on raamat ka vanematele. Meie, täiskasvanud, vastutame ju selle eest, mida meie lapsed tulevikus oma lastele toiduks pakuvad. Seepärast tuleks meil, kas või raamat näpus, koos lastega kööki minna ja üheskoos kokata, värsket ja väärt toiduainetest valmistada, õigesti tootmisest rääkida ja headest maitsetest üllatada.

Kui te aga võtate nõuks veel selleks jõuluks ühe ehtsa piparkoogist maja meisterdada, tehke oma kokabrigaadist koos valmis meistritööga üks tore pilt ja saatke see detsembrikuu jooksul TEA Kirjastusse aadressil info@tea.eu. Paneme kõige vahvamad pildid TEA koduleheküljele üles ja leiame kingikotist kindlasti mõne üllatuse ka.

Pliidisooje pühi teile!

ilmunud

Teatmekirjanduse 2008. aasta TOP 10

1. TEA entsüklopeedia
2. TEA laste- ja noorteentsüklopeedia. I-III köide
3. Rahvasõnaraamat. Eesti keel
4. Suur perenaise käsiraamat
5. Berlitz vestmik. Inglise keel
6. Taskusõnaraamat. Inglise-eesti-inglise
7. Rahvasõnaraamat. Vene-eesti
8. Pere terviseentsüklopeedia
9. Taskusõnaraamat. Soome-eesti-soome
10. Grammar Is Easy

Uut „TEA e-Entsüklopeediast”

Lähinädalatel täieneb „TEA e-Entsüklopeedia” mitmete Eestist ja mujalt maailmast pärit haruldaste ajalooliste pildi- ja videomaterjalidega, mis muudavad entsüklopeedia veel usaldusväärsemaks teabeallikaks.

Ehk võib esmapilgul tekkida küsimus võrrelda „TEA e-Entsüklopeediat” Vikipeediaga, kuid oluline erinevus ilmneb mitte ainult teatmeportaali ülesehituses, vaid ka autorkonnas. „TEA entsüklopeedia” meeskond koosneb eranditult professionaalidest, Vikipeediasse võib aga igaüks artikleid üles panna ja neid täiendada. Seetõttu on seal esitatud artiklid küll informatiivsed, kuid mitte usaldusväärsed.

„TEA e-Entsüklopeediast” võetud faktidele saab teadustöötajate ametlikult viidata, aga Vikipeedia omadele mitte, kuna neis leiduv info on kontrollimatu.

Kogumaks väärtuslikku tagasisidet võimalikult paljudelt teatmesõpradelt, on „TEA e-Entsüklopeedia” täisversioon (www.ents.ee) 31. detsembrini avatud mitte ainult entsüklopeedia tellijatele, vaid kõikidele huvilistele.

Uuest aastast loodame avada ka nn IP-põhise kasutusõiguse koolidele, raamatukogudele jpt avalik-õiguslikele asutustele, kes seda ajaga kaasas käivat entsüklopeediat kasutada soovivad.

Kas TEAte?

Kui suur on „TEA laste- ja noorteentsüklopeedia” kogutiraaž (1.–3. köide)?

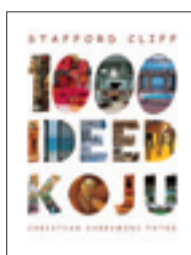
- a) 24 000
- b) 52 000
- c) 72 000

Vastused saatke TEA Kirjastusse meili teel info@tea.ee või postiaadressil Liivalaia 28, Tallinn 10118.

Õigesti vastanute vahel loositakse välja kolm raamatut omal valikul: „TEA taskuentsüklopeedia”, „Maailma lühiajalugu” ja „Eesti lasteluule kuld-raamat”. Võitjate nimed avaldatakse TEA koduleheküljel www.tea.ee.

Õige vastus novembrikuu küsimusele: Berlitz New Yorgi reisijuhi konsultant on Neeme Raud.

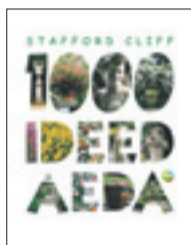
ilmunud

1000 ideed koju Stafford Cliff
208 lk

kõva köide

Kõige mugavamalt tunneme end kodus, mille kujundus vastab meie elustiilile, rahuldab meie esteetilisi, praktilisi ning hingelisi vajadusi. Nii palju, kui on inimesi, on erinevaid kodusid. Kodu kujundama asudes pole võimalik kõiki huvitavaid lahendusi realsuses järele proovida. Soovidele ja kujutlusvõimele saab lendu ja tuge Prantsuse fotograafi Christian Sarramoni maailma eri paigus üles võetud piltidelt.

Millised värvid toimivad kõige paremini või mis materjalist valmistada põrand? Kuidas välja panna oma pildid? Kas peita kõik asjad kappi või teha neist väljanäitus? Kas eelistada minimalistlikku lihtsust või korrastatud kaost, traditsioonilist ja klassikalist või moodsat ja eksperimentaalset? Raamatust leiab kodukujundaja sadu järeleproovitud põnevaid ning inspireerivaid ideid, alustades klaaspurki suletud tuleasemest kuni lae alla raiutud uue akna või värskes õhus asuva söögitoani.

1000 ideed aeda Stafford Cliff
208 lk

kõva köide

Lummav raamat, milles on kaleidoskoopiliselt kõrvutatud kõige inspireerivad aiakujundusvõtted ja -detailid Inglismaa mõisaparkidest Jaapani linnamajade siseaedadeni. Neljakümne aasta jooksul on Stafford Cliff oma reisidel külastanud sadu imelisi aedu. Tema ainulaadne kujundajapilk on valinud pildistamiseks kõige nupukamaid ja eripärasemaid lahendusi. Piltidelt leiate nii taimpeenrad, kui aiaraajad, ideed uueks taraks, pilkupüüdvaks värvaks, veesilmaks, päikesekellaks või istumispaigaks – esitatud kõige terviklikumas aiandusideede kogus, mis teile kunagi kätte võiks juhtuda.

Maailma rahvastaimed Krista Kaur,
Urmas Laansoo,
Taimi Puusepp
312 lk

kõva köide

Millise riigi rahvastaimed on tükki ja haisupu? Millise riigi rahvuslille lehed on lähimõõduga 2,5 m ja kannavad kuni 40 kg? Millisel riigil on oma juhi nimeline rahvuslill? Tallinna Botaanikaia taimetargad tutvustavad oma raamatus 121 maa rahvastaimi, mis on seatud kas siis ametlikult või mitteametlikult rahvastaimena riiki esindama. Ära on märgitud olulisem info riigi kohta koos lipu ja vapiga. Iga taime iseloomustab pilt ja rida põnevaid ning sageli üllatavaid fakte.

Aiasõprade kultusteos uues kuues

Irena Raudla

Legendaarne ja humoorikas aednikuraamat on saanud Peeter Lauritsa loodud värviliste illustratsioonidele läbi täiesti uue mõõtme.

„...jalad oleksid tal nagu põrnikal,” arwab Čapek, kui aednik oleks tekkinud looduslikul teel, sest nii ei tarvitseks ta kükki laskuda, ja tiivad oleksid tal nii ilu pärast kui ka selleks, et lennelda oma peenarde kohal.

Maalehe Raamat taasavaldas täiesti uudsel kujul mitmete aednikupõlvkondade kultusteose ja pimedate talveõhute seltsilise – Karel Čapeki „Aedniku aasta”.

„Aedniku aasta” nautimiseks ei pea ilmingimata aednik olema, kuigi tõi on see, et aednikku paneb äratundmisrõõm tihemini muigama.

Nii juhtus ka looduslähedast eluviisi armastava kunstnik Lauritsaga: „Muidugi, alatasa tundsin ennast ära. Ega asi ole üksnes aianduses. Čapeki teose iroonia on ju üldinimlik, puudub meid kõiki, ükskõik, kas me muretseme hasartselt *Campanula gigantea* õite, TALSE indeksi kõikumise või saatuste sodiaagis keerlemise pärast.

See on niisuguse inimese grotesk, kes püüab iga hinna eest turvata ja korrapärastada oma elu stihiate vesipükis. Sundmõteline stabiliseerimispuud iseloomustab minu meelest meie kultuuri tervikuna. Aga kõige naljakam on selles raamatus ennast ära tunda muidugi kirglikul aiandushuvilisel.”

Piltide sünniloost

Laurits kavandab teose üldkontseptsiooni ning väljendusvahendeid hoolikalt ja põhjalikult, tulenevalt tema temperamendist ja töömeetodist. Sama teeb ta ka üksikute piltidega, kuid juba ette teades, et valmimisse sekkub hulk ennustamatuid tegureid ning lõpptulemus võib päris oma teed minna.

Peeter Laurits: „„Aedniku aasta” puhul oli ennustamatuse faktor topeldatud, sest tegime seda koostöös Tiina Ubariga. Võisime ainult aimata, mis suunas teine liigub. Tema hooleks

Peeter Lauritsa ja Tiina Ubari illustratsioon raamatust.

olid graafilised illustratsioonid, minu hooleks fotograafiline osa ja montaaž. Tiina töötas Tallinnas ja mina Kütiorus, vahetult suhtlust ja koostööd asendas internet.

Ma võtsin algusest peale pähe, et tušijoonistus tuleb fotoga kokku sulatada. Tahtsin luua graafilise ja fotograafilise ühist kudet, hästi tihedat, poolläbipaistva materiaga irrealaaset ruumi. Graafiline ja hallutsinaatorne pidid seal esinema eristamatult kõigest muust. Koloriit pidi vahelduma vastavalt eri aastaegade meeleoludele.

Sellise keeruka montaaži detailide pidev kooskõlastamine oleks protsessi lõputult venitanud. Selle asemel otsustasin mängida juhusega ja lähtuda sellest, mis Tiina mulle ette joonistab.

Lõpptulemus on just selline, nagu vaimusilmas nägin, ehkki detailsetest lahendustest ei teadnud ma algaasis veel mitte midagi.”

Maailma mitmekihiline keeris

Illustratsioonide kujundamisel lähtus autor algmaterjalist: „Siin ei tinginud mitmekihilisust ja polüfoonilisust üksnes aiandusele eriomane spetsiifika, vaid ka kujutatud inimtüübi närvilisevõitu ning paaniline tegutsemisstiil, kus palju asju juhtub ühekorraga. Ma taotlesin niisugust ruumi, kus tekiks pidev kokkulangevuste ja ebamäärasuste vastulaul. Minu meelest on kogu meie maailmataju sarnaselt orkestreeritud ning tavaline foto annab seda kaunis kohmakalt edasi.

Tavalisel fotol näeme ainult asjade pealispindadest moodustuvat selget ja sirget maailma. Tegelikus elus tajume maailma aga dünaamilise ja mitmekihilise keerisena. Meie silmad skännivad maailma siksakitades ning aju sorteerib infot oma suva järgi, mõnesid detaile võimendades, teisi tagaplaanile lükates. Vaatame maastikku kauni majaga, ent ei näe üksnes maja,

vaid ka sellega seotud mälestusi ja kujutlusi.

Vaatame maja, kuid juba on meie tähelepanu kandunud vaatevälja servas kahisevate puude okstele, siis võtame lähifookusesse ühe akna, kus kas mitte ei vilksatanud midagi – see nägu... see nägu, keda see mulle ometi meenutab? Huvitaval kombel ta ilme just nagu korduks maja lagunenuid krohvi mustrites, siis aga käib uks ja tuulehoo üleskeerutatud liivapilv sunnib meid silmi kissitades hoopis ümber pöörama.”

Aedniku aasta Karel Čapek
tõlkinud

Lembit

Remmelgas

96 lk

kõva köide

Pingsa kalorilugemise asemel

Mõistame üha enam, et tervislikust toitumisest sõltub väga palju. Mitmekülgne ja piisavas koguses toit hoiab meid reipana, tervena, heas toonuses ja aitab viirusi tõrjuda.

Põhjamaades on viimasel ajal palju pööratud tähelepanu toitumisviisile, mis järgib glükeemilist indeksit (GI meetod). Sel puhul arvestatakse veresuhkru hoidmist stabiilsena, mis annab täiskõhutunde ja samas tagab organismile vajalikud komponendid parimaks toimimiseks.

Seni üldlevinud tava kohaselt oleme pingsalt jälginud kaloreid ja lähtunud sellest, et eelkõige teeb meid paksuks rasv, kuna see sisaldab kaks korda enam kaloreid kui proteiiniid ja süsivesikuid. Väljatöötatud *light* tooted pole

aga teinud meid saledamaks. Millest see tuleb, et süües vähem rasva, meie kaal suureneb?

Tunnustatud Rootsi autoritelt on Maalehe Raamatu vahendusel Viola kaubamärgi all ilmunud seni kaks GI meetodit tutvustavat kokaraamatut:

GI kogu perele Hea ja kasulik
retseptiraamat
igas vanuses
inimesteleUlrika Davidsson
tõlkinudMarie Vihuri
160 lk

kõva köide

kirjastanud Viola

GI linnas100 lihtsat ja
kasulikku GI-
retsepti aktiivse
elustiili korral
Ola Lauritzon ja
Ulrika Davidsson
tõlkinudMarie Vihuri
136 lk

kõva köide

kirjastanud Viola

Parimad GI-retseptid100 retsepti, kus
peaaegu pole
suhkrut ega kiireid
süsivesikuid
Ola Lauritzon ja
Ulrika Davidsson
tõlkinud

Marie Vihuri

136 lk

kõva köide

kirjastanud Viola

tava väljanägemisega ja lastepärased. Lapsi endidki saab rõõmsalt kaasata söögitegemisse.

Nagu kõikides eelnevates kokaraamatutes, selgitab autor siingi, kuidas GI-meetod ka diabeediga hädasolijatele sobib.

Raamat kui arendav suunanäitaja

Pühad pole enam kaugel ja jõuluvana kingikoti täitmisele mõelda just paras aeg. Kuid paraku kipub tänava pühade-eelsest askeldusest mörumaid noote kui tavaliselt samal ajal. Pikemalt sõnu tegemata on paljud meist kogunud, et praegune aeg inimest ei säästa. Kirjastus Pilgrimi seekordne raamatuväljaanne aitab iseendaga tõtt vaadata ja leida üles ka keeruliste olukordade positiivne pool.

Sõbraga jagamise vajalikkust väga hinnates soovib kirjastus Pilgrim seekord pühade-eelsest tutvustada raamatuid, millest leitavat tuge võib võrrelda sõbraõlaga. Tõe valgus võib olla esialgu küll pimestav, kuid suunab kiirtevihi lahendusele, mis ei pruugi olla ei rohkem ega vähem kui vajadus end ja oma mõtlemisviisi muuta või värskendada.

Uudne vaatenurk elule aitab painavatel mõtetel pääsukestena vabadesse lasta. Nii mõnigi lukus värv avaneb seepeale justkui iseenest. Ja kui ise ei avane, leiad raamatuga kaasa mõtiskledes peopesalt ehk hoopis sobiva võtme. Keerulisel ajal on see parim kingitus.

Toetav ja arendav positiivsust sisendav raamat on keerulistel aegadel parim pühadeking. Foto Ivi Piibeleht

Katrin Saul

psühhoterapeut,
Heateo Sihtasutuse partner

David Deida „Sinine tõde”

Meditatsioonilises mõttes on nii, et kui süda püsib oma igapäevases liikumises ja lööb, siis oled sa elus. Ka vaimse plaanis saab jälgida südant – ta kas parasjagu avaneb või sulgub. Kui avanemisega kaasneb õnn, rõõm, rahu ja armastus, siis sulgumise tunnevalu või kurbust.

Iga hetk teed sa valiku ning elad kas sügavalt südamest, pakkudes seda, mida ihkad pakkuda, avanedes täiel määral, või siis sulgudes, oodates, peljates. Sa kas hoiad oma armastust hirmunult tagasi või teed kingitusi oma sügavaimast sisemisest.

Oleviku hetk on just nii avatud, kui sa soovid. Deida annab „Sinises tões” väärtuslikke näpunäiteid, kuidas olla avatud ka siis, kui oled rahulolematu,

kade, kurb, õnnetu, hüljatud, puudustkannatav, hirmul. Ja kuidas olla avatud siis, kui sa armastad, rõõmustad. Oma olemise salajas sügavuses oled sa lõputu, loov ja avar, ent kuidas seda ilmutada?

Kuidas hoida oma intiimsuhtes avatust? Mida peale hakata teadmisesega, et kui sinu seksuaalne olemus on pigem maskuliinne, motiveerib sind elus peamiselt soov olla vaba? Vaba, et viia ellu oma eesmärgi, mis iganes see siis ka poleks. Ning mida teha teadmisesega, et kui su seksuaalne olemus on pigem feminiinne, igatseb su süda peamiselt armastust? Kuidas nende kahe nii vastandliku polaarsuse mõjuväljas luua avatud ja hooliv suhe, et mõlema partneri vajadused oleksid rahuldatud ja et koostöö toimiks avanemise müstilises embuses, mitte suletuse vangis? Mida oled sa alati pakkuda ihanud ja kaitsemehhanismide ning alalhooiinstinktidest tõttu pakkumata jätnud?

Iga hetk, mil keegi on sinust avatum, on see inimene ka sinust rohkem kohal või rohkem kiirgav. Ta on selgem, tõhusam, läbinägelikum, seksikam, salapärasem, kaunim või võim-

sam. Kuigi ka sel inimesel on oma nõrkused, kandub kohaloleku jõud või kiirgus temalt sinule.

Sind innustavad inimesed, kes on sinust avatumad. Avatus on and. Oskad seda vastu võtta. Deida nägemuses paneb oma avatuse tagasihoidmise püüdi inimese kannatama. Ringlus on seadus – mida avatum sa oled, seda enam sa annad ja mida enam sa annad, seda rohkem on elul sulle pakkuda. Elul on läbi avatuseprisma hoopis teine värv ja maitse.

Eckhart Tolle „Uus maailm” ja „Siin ja praegu. Kohaloleku jõud”

Tolle kõneleb uuest maailmast, kus inimese muutunud teadlikkus iseendast ja oma mõtetest toob kaasa muutuse ka füüsilises maailmas – nii, et seesama maailm tundub uuena. Teadlikkus on muutuste suurim käivitaja. Maailma kontrollida on võimatu, teda muuta väga raske, ent oma mõtteid muuta ja oma mõtete kaudu maailma muuta – see on võimalik. Vähe sellest, paljud on sellega juba hakkama saanud ning üha rohkem ja rohkem inimesi õpib

seada mõtelaadi tundma.

„Uus maailm” on omamoodi käsiraamat, kuidas muuta oma mõtlemist ja seeläbi maailma. Tolle selgitab lihtsalt ja mõistetavalt mõtlemises peituvaid lõkse. Ta juhib tähelepanu, mis juhtub inimesega, kes oma igapäevaelus on pidevalt kõige ja kõigi (ka enese) suhtes hinnanguline ja kuidas ego võib põhjustada inimesele suuri kannatusi ning hirmu.

Tolle kirjutab meisterlikult lahti oma arusaamu, kuidas asendada hinnanguline ja vastupanu osutav mõtteala leppimise, naudinguga ja entusiasmiga. Kui sa ei suuda mõnda tegevust nautida, võid vähemalt leppida, et sul on vaja seda teha. Leppimise seisundis tegutsemine tähendab, et sinus on rahu. Ja kui sa ei suuda tegevust ei nautida ega sellega leppida, siis muuda olukorda, muuda oma suhtumist või lahku sellest olukorrast, aga ära kannata.

Tolle „Siin ja praegu. Kohaloleku jõud” õpetab rahu leidmist ja kohalolemise kunsti. Kuidas elada nii, et su eluenergia püsiks olevikus, et sa ei klammerduks mineviku valudesse ega upuks tuleviku hirmudesse ja ootustesse.

See raamat aitab sul mõtestada elu-sihti, küsides nõudlikult ja järeleandmatult – kes sa oled ja kas su käitumine ja teod on vastavuses sellega, kes sa oled oma sügavas sisimas.

Osho „Loovus”

Osho on möödunud sajandi üks provokatiivsemaid vaimseid liidreid – tema vaated elule, armastusele, vabadusele ja loovusele inspireerivad ühtesid ja vihastavad teisi.

Raamat „Loovus” võtab Osho käsitusel sookalt ja kirglikult luubi alla loovuse, kõrvutab seda jumalikkusega, analüüsib loovuse mitteavaldumise põhjuseid ning pakub lahkelt võtmeid, kuidas endas loovust (taas)äratada.

Osho ütleb, et loovus pole seotud ühegi tegevusega – maalimise, luuletamise, tantsimise ega laulmisega. Loovus polegi otseselt millegagi seotud. Kõigest võib saada looming, see sõltub vaid tegijast enesest. Ükski tegevus pole iseenesest loov ega loovseta. Maalida ja raamatuid kirjutada ilma loovuseta, samas põrandat pühkida ja toitu valmistada saab loovalt, riiki või äriettevõtet saab juhtida loovalt, mäng lapsega on erakordselt loov. Ja õpetamine sõna selles üllamas tähenduses on väga loov. Loovus on miski, mille sa ise oma tegevusse paned. See on sise-mine hoiak. Igaüks saab olla loov. Sa leiad ka oma elumõtte vaid siis, kui ise selle lood.

Loovus sünnib siis, kui ollakse täiesti lõdvestunud. Lõdvestumine on olukord, kus energia pole kuhugi suunatud – ei tulevikku ega minevikku –, vaid ta on siinsamas sinu juures. Ning siis – rahuliku meele seisundis, lõdvestunud – saab hakata sündima su looming, mis iganes see siis ka on. Osho juhised lõdvestumiseks on innustavad ja toimivad.

Osho on armutu, väites: inimene, kes pole loov, üksnes väldib suremist, tema elul ei ole sügavust. Parimal juhul ta lihtsalt valmistab midagi. Valmistamine tähendab korduvat sooritust. Seda, mida on juba tehtud, tehakse uuesti ja uuesti. Loovus aga tähendab seda, et maailma tuuakse midagi uut – rajatakse teed, et tuntud asjade sekka tungiks tundmatu.

Nüüdiste teadus pluss iidne tunnetus

Marina Paula Eberth

psühholoogiamaagister, Holistilise Teraapia Instituudi juhataja

Lynne McTaggart on raamatus „Väli” läbi töötanud tohutu hulga teaduslikke uurimusi, mis laiemale avalikkusele tundmatud. Paljude riikide tunnustatud teadlased on teostanud tuhandeid eksperimente ja tegelikult ka teaduslikult tõestanud selle maailmatunnetuse alused, mille põhinevad vanad idamaade filosoofilised süsteemid ning mille järgi erinevad loodusrahvad aastatuhandeid on elanud. See on maailmapilt, mille kohaselt maailma hoiab koos nähtamatu struktuur ehk väli, mis salvestab kogu info ja mille läbi kõik on kõige ja kõigiga pidevas suhtlemises.

Elusa, intelligentse teadvusevälja olemasolu tunnistamine võimaldab teadlastel teaduspõhiselt seletada ka paljusid selliseid nähtusi, mida tõsiteadus senimaani hõlmeks on pidanud, nii nagu näiteks homöopaatia, telepaatia ja tervendamine.

Raamat kirjeldab nüüdisaja teaduses kahe maailmapildi vahel toimuvat huvitavat võitlust. Ühel pool on njuutonlikule füüsikale tugineva maailmapildi pooldajad, teisel pool teadlased, kelle tööd tõestavad neid seaduspärasusi, millele toetub kvantfüüsika. Me oleme harjunud mõttega, et teadus on objektiivne ning teaduslike uurimistööde tulemuseks on objektiivne vanakumatu tõde. Autor kirjeldab aga teadustöid, mis näitavad, kui palju teadlane ise oma uurimistööde tulemusi mõjutab.

Imetlusväärse lihtsusega kirjeldab Lynne McTaggart keeruliste teaduslike eksperimentide sisu ning teeb lugejale selgeks vanu ja uusi teooriaid väga erinevates teadusvaldkondades. Tulemuseks on erakordne raamat tänapäeva teadusest ja teadlastest, põnevalt kirjutatud lugu, mida on raske käest panna.

Väli

Lynne McTaggart
tõlkinud
Jürgen Innos
384 lk
pehme köide

Universumi võimsaim seadus

Raamat räägib Abrahami õpetuste mõjuvatest põhitõdedest. Selle lehekülgedel näidatakse, kuidas kõik – nii soovitud kui ka soovimatud asjad – toob sinu juurde universumi kõige võimsam seadus: külgetõmbe seadus (kõik sarnased tõmbuvad).

Tõenäoliselt oled kuulnud ütlist „Sarnane tõmbab sarnast”, „Linnud lendavad parves”. Kuigi mõned ajaloo suurimad õpetajad on külgetõmbe seadust põgusalt kajastanud, pole seda kunagi varem kirjeldatud nii selgete ja praktiliste terminitega, kui seda teevad selle menuki autorid Esther ja Jerry Hicks.

Siin kuuled sa kõikjal olevatest, universumit valitsevatest seadustest ja näed, kuidas neid enda heaks tööle

rakendada. Raamat aitab leida rõõmu, teha ja omada kõike, mida vähegi soovid.

Külgetõmbe seadus

Esther ja Jerry Hicks
tõlkinud Triinu Lööve
240 lk
pehme köide

ilmunud

Tuule nimi

Patrick Rothfuss
tõlkinud
Juhan Habicht
368 lk
köva köide

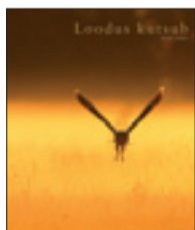
Viimaste aastate tugevaim debüüt fantaasiakirjanduses. Põhjalikkus, millega autor on üles ehitanud maailma, milles romaani sündmused aset leiavad, on võrreldavad Tolkieni „Kesmaaga“.

Raamatu peategelane on õnnelik ja õpikumuline poiss, kes rändas ringi koos vanemate näitetrupiga. Kui ta kaotas ainsa hetkega kõik oma lähedased, ei saanud ta enam olla õnnelik. Üleloomulike vaenlaste võitmiseks tahtis ta käsutada tuult, ning seda sai ta õppida vaid ülikoolis. Selle harvanähtavalt hästi jutustatud loo esimeses osas ta ülikooli jõuabki.

Mees, kes teadis ussisõnu

Audioraamat
Andrus Kivirähk
12 CD-plaati
loeb Tiit Sukk

Eelmise aasta enimmüüdud eesti romaan nüüd ka CD-plaatidel. Viimane mees, kes mõistab ussisõnu, mõtiskleb oma elu üle. Vanast ja vägevast metsarahvast on saanud abitud külaelanikud; ajapikku on muistsete aegade teadmised ja oskused unustusse vajunud, asemele on tulnud uued ahvatlevad asjad...

Loodus kutsub

Remo Savisaar
248 lk
köva köide

Remo Savisaare loodusfotosid on pärjatud mitmete auhindadega ning need on leidnud tunnustust ka rahvusvahelisel tasandil. Tema pildipäevik blog.moment.ee tunnistati 2006. aasta loomafotode kategoorias maailma parimaks (Photobloggies 2006 Awards).

Käesolevas fotoalbumis on kümme-kond huvitavat lugu ning ohtralt haruldasi fotosid autori põnevamatest kohtumistest kakkude ja kullidega, karude ja põtradega, rebaste ja tüllidega ja veel paljude teistega. Kõik raamatus olevad fotod on pildistatud Eestis, vabade loomadest.

Legendi-loomad

Jaak Pöder ja
Urmas Tartes
244 lk
köva köide

Kaunis ja humoorikas loodusfotoraamat putukate elust, inimeste suhtumisest putukatesse ning nende osatähtsusest rahvapärismüütides ja legendides.

Raamatusse on kokku kogutud valik põnevamaid mutukamuistendeid, -legende ja -pärimusi kogu maailmast. Lood on illustreeritud ilmekate fotodega. Nende abil on võimalus heita pilk meie vaarisade ja maailma rahvaste maailmavaatele ja astuda ka ise pisut lähemale mutukate põnevale ja mitmekesisemale maailmale.

Unistus rahuriigist ja õiglasest kuningast

Krista Kaer

tõlkija

Terence Hanbury White kasutas oma raamatu „Kunagine ja tulevane kuningas“ kirjutamiseks eelkõige Sir Thomas Malory teost *Le Morte d'Arthur*, Malory aga ammutas omakorda ainst Geoffrey of Monmouthi 1138. aastal kirjutatud teosest *Historia regum Britanniae* (Britannia kuningate ajalugu).

Tegu oli kroonikaga, kus oli kirjeldatud kõiki peamisi sündmusi, mis olid Britannias selle müütilisest algusest saadik aset leidnud. Seal on üles loetud ka kõik Britanniat valitsenud kuningad, kellest kõige imetusväärsem on kuningas Arthur. Geoffrey of Monmouthi peetaksegi esimeseks, kes korjas kokku Arthurit puudutavad legendid ja pärimused ning lõi neist mõjuva müüdi.

Kuningas Arthuri võitlus vägivaldaga

Kuigi T. H. White oma raamatus üsna sageli Maloryle viitab ning toob ta isegi raamatu lõpuosas sisse noore paažina, kellele Arthur palub oma tegusid ja ideaale meeles pidada ja neid teistele edasi anda, ei ole tegu üksnes Malory romaani ümberjutustusega. Võib öelda, et White laenab Malorylt ja tervelt Arthuri tsüklilt motiive ja tegevusliine ning annab neile uue sisu. Samas jääb ta üldjoontes truuks Arthuri legendide peamistele tegevusliinidele. Kui aga varasemates käsitlustes on Arthur olnud eelkõige sõjapealik ning palju ruumi on pühendatud tema saavutustele sõjas, siis T. H. White'i käsitluses on Arthuri eesmärgiks sõjast vabaneda.

1940. aastal kirjutas T. H. White L. J. Pottstile: „*Morte d'Arthur*’i keskne teema on vastumürgi otsimine sõjale.“ Lapsepõlves mitmesuguste loomade elukorraldusega tutvunud Arthur saab kuningaks juba nende kogemustega ning Merlyn õhutab teda edasi mõtlema. Nii püüabki Arthur võita vägivalda, kasutades selleks mitmesuguseid võtteid – alguses astub ta vägivalda vastu vägivaldaga, seejärel püüab ta vägivalda vaimsemate eesmärkide teenistusse rakendada ja saadab rüütlid Püha Graali otsima.

John H. Bacon: Kuningas Arthuri ja kuninganna Guinevere laulatus.

Foto: © Blue Lantern Studio/Corbis

Kui ka see tulemus ei anna, seob ta oma lootused kohtusüsteemiga. Kildkondlikkus ning muistsed vaenud nurjavad ka selle katse. Nii muutuvadki T. H. White'i raamatud sedamööda üha süngemaks, mida enam ta ise inimloomuses pettub.

Merlyn ja Arthur

White viis oma raamatu tegevuse saksid sissetungi ajast hoopis hilisemas aega, mil normannid olid Inglismaa vallutanud, nii et konfliktid ei tekkinud mitte brittide ja sissetungijate vahel, vaid anglo-normanni elanikkonna eri osade vahel. Arthuri õpetajal Merlynil laseb ta ajas tagurpidi elada, andes talle seega võimaluse võrrelda keskaega palju hilisemate sündmustega ning

neist järeltõlki teha. Maailma parimast rüütlist Lancelotist on White'i käsitluses saanud sisemiselt lõhestatud ja endas kahtlev inimene, kes teeb head, et saada võitu oma loomuomast julgusest.

Lisaks 1958. aastal ühes köites ilmunud neljale osale, kirjutas T. H. White 1941. aastal veel viiendagi osa, „Merlyni raamatu“. Selles läheb Merlyn Salisburys lahingut ootava Arthuri telki ning püüab teda aidata, kuid kuningas ei taha kuulda oma tulevases elust legendide kangelasena. Siis viib Merlyn ta maa alla, kus kõik esimesest raamatust tuttavad loomad teda ootavad. White on selleks ajaks sügavalt inimkonnas pettunud ning väljendab oma pettumust just selles viimases raama-

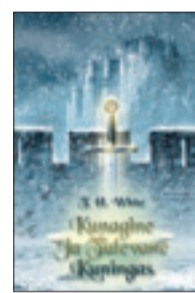
tus. Ta leiab, et inimene kõlbab ülejäänud loomaliikide hulka elama alles siis, kui ta on õppinud elama rahumeelselt.

Ajatu legend

T. H. White'i Arthuri tsükli „Kunagine ja tulevane kuningas“ peetakse parimaks selle teema tänapäevaseks käsitluseks. Neid käsitlusi on aga väga palju. Loomulikult on Arthur ja tema rüütlid leidnud tee fantaasiakirjandusse. T. H. White'i on maininud ühe peamise mõjuna oma loomingule J. K. Rowling ning võrrelnud Warti ja Harry Potterit. Oma käsitluse Arthuri legendidest on kirja pannud Alfred Tennyson, Jean Cocteau, John Steinbeck, nende legendide motiive on oma teostes kasutanud David Lodge, Robertson Davies, Rosemary Sutcliff, Mary Stewart, Marion Zimmer Bradley, Tanith Lee, Mark Twain, Bernard Cornwell ja paljud teised.

Filmikunstis sama teemat käsitlenud režissööridest võiks mainida Robert Bressoni, Eric Rohmerit ja John Boormani. Ning muidugi Monthly Pythoni „Püha Graali“. *Le Morte d'Arthur* pakkus inspiratsiooni Aubrey Beardsley, kes tegi 19. sajandi lõpus selle uuele väljaandele illustreerimised. Arthuri seonduvad legendid olid prerafaaliitide üheks armastatumaks teemaks.

Seda loetelu võiks üha jätkata ning peaaegu igal aastal täieneb see mõne uue raamatu, filmi või kunstiteose võrra. Nagu müütides ja legendides ikka, on ka Arthuri tsükli midagi sedavõrd ajatut ja arhetüüpset, et see sunnib üha uuesti enda juurde tagasi pöörduma. Kas see on unistus rahuajast ja öitsengust keset sõda ja vägivalda? Või igikestev lugu inimestest, kes teavad, et nad on hukule määratud, kuid otsustavad sellele vastu minna väarikalt, mõistes, et teist elu pole neile antud?

Kunagine ja tulevane kuningas

T. H. White
tõlkinud
Krista Kaer
712 lk
köva köide

Loodusega silmitsi

Raat pakub põnevaid reisi- kirjeldusi viiekümnest maailma populaarseimast looduspaigast, nähtuna maailma parimate loodusfotograafide silmade läbi.

„Maailma loomaradadel“ on kui pühendus viiekümnele kõige kaunimale ja põnevemale looduspaigale. Raamat viib lugeja rännakule erinevatele maastikele ja annab talle võimaluse kohtuda loodusega n-ö näost näkku, hõlmates näiteks Ida-Aafrika paikneva Serengeti rahvusparki ääretuid tasandikke ja hämmastavat loomarikkust, Lõuna-Ameerikas asuva Pantanal kaitseala metsikut vee-elu, muust maailmast eraldatud Lõuna-Georgia saartel pesitsevaid kümneid miljoneid linde ja Mehhikos talvituvaid monarhliblikaid, kelle suurkogumid meenutavad oranže pilvi.

Koala. Foto raamatust

Raamat on sisutihe teejuht nii uudishimulikule rändajale kui ka tugitoolituristile. James Parry asjatundlikud tekstid ja paljude autorite suurepärased fotod kangastavad imekauneid loodusosaase, andes neist ja nende elurikkusest loomutruu pildi ning selgita-

des samas, miks ühe või teise paiga elustik nii rikas on.

Sageli kaldutakse arvama, et liigija vormirohke elu eksisteerib üksnes kusagil kauges maailmanurgas, kuid Euroopat käsitlev peatükk näitab, et palju põnevaid kohti on peidus otse meie lävepaku taga ja mõnigi neist on oma mitmekesisuse saavutanud just pikaajalise traditsioonilise maakasutuse tulemusena (näiteks Hispaanias paiknev Picos de Europa).

Käes on inimkonna ajaloo kriitiline hetk – oleme tunnistajaks, kuidas hävib looduslik keskkond. Käesolev raamat ei pelga seista silmitsi metsikuid elupaiku ähvardavate probleemidega.

Oluline on mõelda, mida suudaksime ise ära teha, et muuta maailma meie ümber paremaks. Raamat püüab seda teemat oma lugude kaudu

avada – saame teada, kuidas kuldges Yellowstone'i rahvusparkis hallhundi või Valgevene ja Poola piiril asuvas Białowieža laanes euroopa piisoni taastasustamine. Taoliste projektide teostamine pole kerge, kuid nad annavad lootust, et mõnda protsessi annab ümber pöörata ning et arukalt tegutsedes on üha kasvava rahvaarvuga maailmas võimalik inimese ja looduse koeksisteerimine.

Maailma loomaradadel

James Parry
tõlkinud
Olav Renno ja
Bertil Tüvi
257 lk
köva köide

Tehnika arengu tulemusena leiutati helisalvestusseadmed ja peagi võis igaüks kinos vaadata liikuvaid pilte – oli sündinud uus nähtus: filmikunst. Pildil üks Euroopa suurimaid filmidiivaseid läbi aegade – Sophia Loren. Foto: Federico Patellani, Corbis

Unikaalne ülevaade Euroopa kultuurist

Tõnis Värnik
tõlkija

Kuni aastani 2006 tunti praegust Londoni ülikooli Queen Mary instituudi Euroopa võrdleva ajaloo professorit Donald Sassooni peamiselt kahe põhjapaneva töö järgi. Paljude ajaloolaste tunnustuse võitnud 1996. aastal ilmunud „Sada aastat sotsialismi“ (*One Hundred Years of Socialism*) kujutab enesest sügavuti minevat uurimust sotsialismiidee arengust Lääne-Euroopas, veelgi kõrgemalt hinnatud „Mona Lisa: maailma kuulsaima maali lugu“ (*Mona Lisa: The History of the World's Most Famous Painting*, 2001) ei piirdu aga Mona Lisa tekkelooga, vaid annab hea ülevaate ka maaliga seotud müütide ja muudest protsessidest, mis aitasid sellel tõusta kultusteoseks.

Aastail 1996-2006 osales Donald Sassoon ulatuslikus uurimisprojekti, mille ülesanne oli saada ülevaade Euroopa kultuurituru kasvust ja arengust alates 1800. aastast. Selle suure töö tulemusena ilmiski 2006. aastal kapitaalne (üle 1500 lehekülje) teos „Euroopa kultuuri ajalugu“ (*The Culture of Europeans*), unikaalne ja entsüklopeediline ülevaade mitte üksnes sellest, kuidas eri kultuurinähtused kahe viimase sajandi jooksul arenesid, vaid ka kuidas arenesid ja täienesid rahva (ehk tarbija) võimalused kogu sellest rikkusest osa saada.

Kultuuritarbimise piiratus 19. sajandil

19. sajandi alguses oli enamikul ka eesrindliku majandusega riikide kodanikest vägagi piiratud võimalused tippkultuurist osa saada. Enamik rahvast oli

kirjaoskamatu, sest kooliharidus polnud kohustuslik ja ülikoolis käis ainult väikesearvuline eliit. Tasulist puhkust ei tuntud, pensionile ei jäänud keegi ja väga palju inimesi suri noorelt.

Enamik ei võinud endale lubada osta raamatuid ega isegi laenata neid raamatukogust. Tööinimesed – põllu- ja vabrikutöölised – lugesid väga harva midagi. Nende ainus kokkupuude muusikaga oli pühapäevase kirikuskäigu või siis harva toimuva rahvapeo või laada ajal. Lauldi mõnd üksikut rahvalaulu, loeti mõnd juhulikku odavat romaani või ballaadi, aga üldiselt piirdus lugemisrõõm keskklassi – mis isegi Suurbritannias, toona maailma rikkaimas riigis, oli ikka veel vägagi õhuke – ja ehk ka selle teenijaskonnaga.

Aristokraatia oli muidugi privilegeeritud seltskond. Raamatud, nagu ka kontserdid ja etendused, olid neile kättesaadavad, aga isegi nende kultuurilised võimalused olid 1800. aastal piiratud kui ühel tavalisel kaupluse abitoölisel aastal 2000.

Raamat Verdrist biitliteni, „Dallasest“ rääkimata

Raamat, mida teine silmapaistev Briti ajaloolane Eric Hobsbawm nimetab kultuurialaseks suursaavutuseks, käsitleb nii kõrg- kui ka popkultuuri, lugejaid ja kirjanikke, publikut ja primadonnasid, Rossinit ja hip-hoppi, Verditi ja biitleid, Zolad ja Tintini, Walter Scotti ja Jules Verne'i, 19. sajandi järjeromaane ning teleseriaale „Dallas“ ja „Coronation Street“. Pole unustatud ka muinasjutte, menukeid, krimi- ja ulmekirjandust, ajakirju, ajalehti, koomikseid, näidendeid, ooperit, muusikale, levimuusikat, helisalvestust, filme, raadiot ja televisiooni.

Suurtöö võtab jutuks rokkmuu-

sika kommunistliku korra ajal, poola ja taani menuraamatud, prantsuse melodraamad ja saksa kabareed, fašistliku ja nõukogude filmikunsti. Vaatluse all on kultuuri areng ja levik, kuidas seda luuakse, kuidas seda ümber kujundatakse, müüakse ja tarbitakse, kuidas see kujundab publikut ja poliitikat, kuidas seadused ja tavamoraal seda mõjutavad ning mispärast mõned riigid on iseäranis edukad mingis konkreetses žanris. Uuritakse kartusi ja huvi, mida eurooplased tunnevad Ameerika kultuuri vastu ja otsitakse vastust küsimusele, kui suures ulatuses on Euroopa kultuur ameerikastunud.

Kultuuri tarbimise erakordne laienemine

Kui 19. sajandi alguses piirdus mingilgi määral laiem tarbijani jõudev kultuur üldjuhul lihtsamate kirjalike tekstide ja muusikaga, siis tehnika areng ja hariduse levik hakkasid kultuuri kättesaadavust pikkamööda kergendama. 1830. aastatel hoogustus ajakirjanduse areng ja koos sellega suurenesid lihtrahva võimalused kultuurist osa saada.

Kodanluse osatähtsus ühiskonnas kasvas ja hakati üha rohkem korraldama avalikke kontserte, seni oli muusikat (välja arvatud kirikumuusika) võimalik nautida ainult aristokraatial. Üha populaarsemaks said teatri- ja ooperietendused. Üha hoogustus kirjanduselu ja trükivõimaluste paranedes sai hea kirjandus kättesaadavaks üha suuremale lugejate ringile.

Tehnika arengu tulemusena leiutati helisalvestusseadmed ja peagi võis igaüks kinos vaadata liikuvaid pilte, millele mõne aja pärast lisandus heli: oli sündinud uus nähtus: filmikunst. Läks veel natuke aega ja enam polnud vaja minna filmi vaatama kinno, vaid televi-

sioon tõi selle igaühele koju. Veel mõnikümmend aastat ja meie arusaama maailma ulatusest pöörasid pea peale internet ja sellega kaasas käiv infopuutus. Kultuuri tarbimise võimaluste erakordne laienemine viimase kaheksa aasta jooksul ongi käesoleva teose sisu.

Hea ja halb kultuur

Lõpetagem Sassooni enda sõnadega: „Viimase kaheksa aasta jooksul on lääs andnud ülejäänud maailmale oma rahvaarvuga võrreldes ebaproportsionaalselt palju kultuurisaadusi. Jätan otsustamise, kas see kõik on ka hea, kindlameelsetele moraaliingritele, nagu lasen neil mõlgutada mõtteid ka selle üle, kas tänapäeva kultuur on halvem kui sellele eelnenud kultuur. Ajaloolaste ülesanne on keerukam: tuleb üksikasjalikult kirjeldada minevikku ja seada niiviisi olevik perspektiivi. Hinnangu sellele, missugune kultuur on hea ja missugune halb, peavad andma kõik inimesed, kelle hulka kuuluvad ka ajaloolased ja kelle hulgast ei jäeta välja mitte kedagi. Kõik, mida tean, on see, et maailm ilma kultuurita, olgu see kõrgkultuur või alamt sorti, Tolstoi või *Grand Theft Auto*, oleks veelgi metsikum kui see, mis meile praegu vastu vaatab.“

Euroopa kultuuri ajalugu
Donald Sassoon
tõlkinud
Tõnis Värnik
1264 lk
kõva köide

ilmunud

Himaalaja jutud

Roy Strider
400 lk

kõva köide

„Himaalaja jutud“ on ühtaegu vaimukas ja kurb reisikiri elust maailma katusel –

Himaalaja piirkonnas, kus Hiina poolt okupeeritud Tiibetis kaovad inimesed; kus plahvatavad pommid ja hävivad kultuurid; aga kus seikleb ka kentsakaid rändureid ja peetakse Tiibeti olümpiänge. Eluterve sarkasmiga kirjeldatud seiklustest võtavad teiste seas osa popkunstnik Kiwa ja üks Eesti riigikogu liige, kel tuleb rinda pista rohelise tsilli ja kohaliku riietumiskultuuriga.

Sandlipuu jäljed

Asha Miró ja
Anna Soler-Pont

tõlkinud

Ruth Sepp

sari „Tele2.“

Valitud palad“

296 lk

kõva köide

Romaanis on põimunud kolme orvuks jäänud lapse elukäigud – ühe etioopia poisi ning Indiat pärit õdede lapsepõlv ja elud kulgevad 1970. aastatel omasoodu Addis Abebas, Bombays, Barcelonas ja Kuubal. Täiskasvanutena ristuvad nende kõigi teed aga Barcelonas. Minevikusündmuste taustal hargnevad lood avavad lugejale maakera eri paigus valitseva tohutu kultuurilise mitmekesisuse, rääkides vastupanust, visadusest, unistustest – kõigest sellest, mis inimesi ühendab.

Hercule Poirot

Hastingsi

lahingud

Agatha Christie

tõlkinud

Maia Planhof,

Merike Pau,

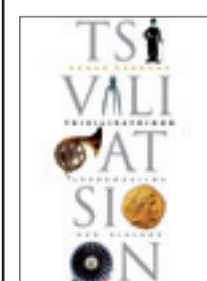
Kaja Kährik ja

Ralf Toming

560 lk

kõva köide

Kapten Arthur Hastings sai tuntuks kui Hercule Poirot usaldusväärne abiline. Romaane, kus tegutseb ka Hastings, peetakse parimaiks Christie lugudeks ja need on kirjutatud minavormis, täpselt nii nagu doktor Watsoni lood Holmesi tegemistest. Käesolevas kogumikus on kolm viimast romaani, milles tegutsevad Poirot ja Hastings: „ABC mõrvad“, „Tumm tunnistaja“ ja „Eesriie“.

Tsiivilisatsioon

Läänemaailma

uus ajalugu

Roger Osborne

tõlkinud

Rein Turu

432 lk

kõva köide

Ülevaatlik käsitlus

Lääne tsiivilisatsiooni käekäigust läbi aegade. See on tsiivilisatsioon, mille me oleme pärinud renessansi, teadusrevolutsiooni ja valgustusaja kaudu vanadelt kreeklastelt, roomlastelt ja ristikirikult.

Poleemiline väejuht Laidoner

Andres Adamson

Johan Laidoner oli kahtlemata eelmise sajandi väljapaistvaim Eesti sõjaväelane ja üks väljapaistvamaid riigitegelasi. Olles Eesti Vabariigi sõjavägede ülemjuhatajaks Vabadussõjas, mille käigus löödi tagasi enamliku Nõukogude Venemaa katse Eestit oma võimule allutada, saavutas endine Vene armee kindralstaabi alam-polkovnik Laidoner sellega laialdase tuntuse ning populaarsuse, võiks öelda isegi, et rahvuskangelase staatuse.

Tõsi, Laidoneri tegevus järgneval paarikümnel aastal on vastuolulisem ning põhjustab siiani vaidlusi. On neid, kes leiavad, et Laidoner kompromiteeris end osalemisega kahtlastes äriettevõtmistes 1920. aastail, koos Konstantin Pätsiga teostatud võimuhääramises 1934. aastal, samuti ebaväärikas alistumises Nõukogude Liidule 1939.–1940. aastal.

Teised seevastu arvavad, et mitte kõikide nimetatud sündmuste puhul ei pruugi Laidoneri tegevust tingimata negatiivselt hinnata. Sellise poleemika seni viimaseks ilminguks võib lugeda Soome ajaloolase Martti Turtola sulest hiljuti ilmunud Laidoneri elulooraamatut (*Kindral Johan Laidoner ja Eesti Vabariigi hukk 1939–1940*, Tallinn, 2008), mille tonaalsus on teose peategelast ründav. Kõige selle taustal peab kurvastusega nentima, et kuni viimase ajani pole Eesti enda ajaloolased Laidoneri elulooga piisava põhjalikkusega tegeleenud.

Aja jooksul on ilmunud terve hulk artikleid Laidoneri tegemiste ühest või teisest tahust, ning paljud neist kirjutistest on igati asjalikud, kuid siiani on puudunud põhjalikum uurimus näiteks kasvõi Laidoneri biograafia kõige tähtsamast peatükist, milleks on kindlasti tema tegevus Vabadussõja ajal.

Laidoneri rollist Vabadussõjas on nii ajaloolaste kui ka publitsistide poolt avaldatud erinevaid arvamusi, mis kõiguvad seinast sein, kuid sageli põhinevad need hinnangud üpris pealiskaudsel allikmaterjalil.

Paraadil Pihkvas 1919. aasta 31. mail. Laidoner seisab ees keskel. Foto Kaitseväe Ühendatud Õppeasutuste Muuseumi kogust

Sõjavägede ülemjuhatajana Vabadussõjas

Kõneks olev teos on uurimus Johan Laidoneri Vabadussõja-aegsest tegevusest Eesti sõjavägede ülemjuhatajana. Vabariigi valitsusele allunud ülemjuhataja oli Eesti sõjajõudude kõrgem operatiiv- ja administratiivjuht, kes kujundas koostöös riigi poliitilise juhtkonnaga ka Eesti sõjalis-välispoliitilist strateegiat. Vabadussõja ajal Eestis kehtinud endise Vene riigi vägede juhtimise seaduses kindlaks määratud võimkonnas oli ülemjuhatajal õigus tervel Eesti territooriumil käsutada riigi- ja omavalitsusasutusi, nagu ka kõiki kodanikke.

See raamat keskendub täpsemalt Laidoneri kui Eesti sõjalise ja välispoliitilise strateegia kujundaja ning kõrgema operatiivjuhi tegevusele Vabadussõja ajal. Tema sellealasele tegevusele püütakse ühtlasi anda hinnang, millega kaasneb katse määratleda Laidoneri rolli Eesti vägede sõjaliste saavutuste juures.

Autor on läbi töötanud üliisuure allikalise baasi, sealhulgas on kasutatud Eesti ja Suurbritannia arhiivimaterjale.

Raamatus on antud laiahaardeline ja huvitav pilt nii Laidoneri enda tegevusest kui ka üldisemalt operatiivjuhtimisest Vabadussõjas. Lisaks sellele, et raamat kujutab endast peatükki Laidoneri biograafiast, on tegu ka tõsise samuga tänapäevase ajalooteaduse standarditele vastava Eesti Vabadussõja üldkäsitluse poole, millest paraku seni samuti puudust on tuntud.

Teoses leidub suurel arvul seni avaldamata fakte, millest nii mõnestki pidas Teise maailmasõja eelne Eesti ajalookirjutus paremaks vaikida. Ühtlasi lükatakse ümber nii mõnigi seni käibetõeks peetud seisukoht. Üksikasjalikult käsitletakse Eesti juhtkonna strateegilisi plaane ja sõjaliste operatsioonide läbiviimist ülemjuhataja poolt. Samuti on antud pilt juhtimisest väekoondiste tasemel, Eesti väekoondiste ning väeosade formeerimisest, jõudude vahekorra rindel, liitlasvägede ärakasutamistest, samuti ülevaade sõjategevusest.

Raamat on varustatud sõjategevuse käiku kajastavate kaart-skeemidega ning ulatuslike lisadega. Viimastes antakse muuhulgas esmakordselt põh-

jalik ning süstemaatiline ülevaade Eesti sõjavägede operatiivkoosseisust Vabadussõja ajal.

Ülemjuhataja muud rollid

Kindlasti peab rõhutama, et mitmekülge ning täieliku hinnangu andmiseks Laidoneri tegevusele Vabadussõjas on lisaks vajalik uurida tema osalust Eesti sõjajõudude organiseerimise ja administreerimise juures, tagala korraldamisel ning ka riigi sise-, majandus- ja välispoliitika kujundamisel. Selles raamatus on neid probleeme puudutatud reeglina vaid siis, kui seda on peetud vajalikuks raamatu teema paremaks mõistmiseks.

Olgu samas osutatud, et Laidoneri enda arvamuse kohaselt kulus Vabadussõjas valdav enamus tema ajast just nimetatud küsimuste lahendamisele, samas kui sõjategevuse operatiivjuhtimine hõlmas vaid vast viiendiku tema töö mahust.

Milles seisnes Briti laevastiku, soome vabatahtlike ja vene valgekaartlaste toetuse tähtsus Vabadussõja ajal? Kas Eesti ülemjuhatus eesotsas Laidoneriga provotseeris teadlikult

Landeswehri sõja puhkemise? Kelle võitu soovis Laidoner Vene kodusõjas ning miks toetas ta Loodearmee 1919. aasta sügisel, hoolimata vabariigi poliitilise juhtkonna vastuseisust? Miks ja kuidas sekkusid Eesti sõjaväelased Loodearmee-sisesesse võimuvõitlusesse? Miks 2. diviisi juhatus näitas Vabadussõja ajal korduvalt üles allumatust ülemjuhataja käskudele? Raamatust leiab vastuse neile ja veel paljudele teistele küsimustele.

Reigo Rosenthal on Tartu Ülikooli ajaloo doktorant, varem avaldanud uurimuse "Loodearmee" (Argo, 2006).

Laidoner – väejuht
Johan Laidoner
kõrgema operatiivjuhi ja strateegia kujundajana Eesti Vabadussõjas
Reigo Rosenthal
768 lk
köva köide

Reisipauna koletore reis

Lõbus ja tarmukas reisipaun läheb ühel pikal lennureisil pagasis kaduma. Kuna teda seejärel paigutatakse järjest erinevatel liinidel lendavatele lennukitele, siis reisib ta omapäi risti-rästi ümber ilma. Oma eksirännakutel näeb ja kogeb reisikott palju põnevat, kohtub huvitavate tegelastega ja kuuleb kummalisi lugusid.

Õnneks jõuab räsitud reisija pärast pikki rännuteid taas koju. Aga kõik oma elamused on ta talletanud reisimälestistena ja võtab kotis kaasa. Nüüd kodus saab ta lõpuks ometi need paunast vallale lasta, et jutustada põnevatest maadest ja seal nähtust-kuuldust oma sõbrale reisilõpetajale ning samas ka kõigile reisilugude huvilistele.

Noored lugejad satuvad Taimaal krokodillisirkusesse, lendavad vaibal Iraani vaibapoodi, kohtuvad araabia džinni-poisikesega, vedavad jõulud koos jõuluvanaga palaval Havail ja saa-

vad aimu veel paljudest muudest põnevatest paikadest ja reisidel kogetust. See äratav noores lugejas reisi- ja geograafiahuvi ning soovi avastada maailma tema mitmekesisuses.

Eeskätt eel- ja algkooliealistele lastele mõeldud rohkete piltide ja fotodega illustreeritud raamat sisaldab kunstmuinasjutu laadis reisijutte, mida on väiksematel lastel kasulik lugeda koos vanematega, et teha esimest tutvust ka maakaardiga ja leida sealt üles juttudes kirjeldatud paigad.

Reisipauna koletore reis
Reet Made
kunstnik
Kristin Soots
128 lk
köva köide

Kalevipoja kojutulek

Raamat keskendub sündmustele ENSV lõpukümnel ja intriigidile ning vangerdustele EKP ladvikus alates Artur Vaderi surmast ja Johannes Käbini kõrvaldamisest ning Karl Vaino võimuleupitamisest 1978. aastal kuni Suveräänsusdeklaratsiooni vastuvõtmiseni 16. novembril 1988, avades senitundmatuid tagamaid ja kõneldes kulissidetagusest võitlusest nii Tallinnas kui ka Moskvas.

„Kalevipoja kojutulek“ annab lugejale ammendava ülevaate ja kompetentse analüüsi ajastu mentaliteedist ja tunnusjoontest, neist arengutest ja hoojustest, mis pidid kujundama eesti rahva saatuse „nõukogude rahvaste vennalikus peres“ „õitsva sotsialismi“ tingimustes. Ühtlasi pakub raamat laiema panoraami Eesti ajaloost viiekümne okupatsiooniaasta vältel ja aitab mõista eestlaste valikuid võõra võimu all – teed, mis viis Kalevipoja

sümboolse kojutulekuni 1988. aasta hilissügisel.

Selle raamatu algkäsikiri valmis tollaseid sündmusi lähedalt näinud ajaloodoktorist autoril juba ligi kahekümne aasta eest, kui kõik jäljed olid alles värsked. Siiski jäi kirjapandu kauaks sahtlisse. Erinevatel põhjustel polnud aeg sellise raamatu avaldamiseks küps ei 1980.–1990. aastate vahetusel ega ka siis, kui „endised“ kriitikatule alla langesid.

Nüüd, tasakaalukama mineviku-nägemuse sündides, kirjutas autor hiljemkujunenud teadmiste ja kogemuste, uute andmete, dokumentide, paljude intervjuude jms põhjal oma käsitluse ümber selleks põnevaks raamatuks. Ehkki valitud on populaarteaduslik vorm väheste viidete, on kogu esitatud teave tõene ja dokumentaalselt tõestatud.

Kalevipoja kojutulek
Mati Graf
424 lk
köva köide

Kunstnik, rändur, teadlane...

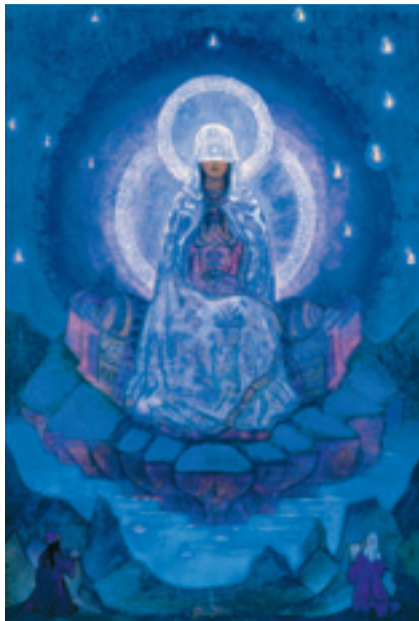
Milvi Aasaru

tõlkija,
Eesti Roerichi Seltsi sekretär

Raamatutel on nagu inimestelgi oma saatus. Selle raamatu saatuseks, nii originaalil kui ka tõlkel – minu teada esimesel tõlkel võõrkeelde – on olnud mingi ajaline nihe. Raamatu kirjutamisest ilmumiseni kulus 12 aastat, ka eestikeelse tõlke ilmumist on erisugused takistused mitu aastat edasi lükanud.

Ehk tuleb see sellest, et nii nagu maailmakultuuri suurkuju Nikolai Roerich (1874–1947) isegi, on ka see raamat temast tõeliselt omanäoline ja oma ajast ette jõudnud. Ja küllap on sellegi tõlke ilmumiseks õige just praegune, kriisiaeg, mil inimesed taas hakkavad mõistma, et on olemas ajalik ja ajatu, otsivad elu mõtet...

Seni on Nikolai Roerichi sulest eesti keelde jõudnud vaid ekspeditsioonipäevikutele toetuv „Altai–Himalaja. Aasia süda”, temast endast aga tõsiseltvõetav kirjandus eesti keeles puudus. Indoloogi, ajaloolase, ränduri ja kirjaniku Ljudmila Šapošnikova raamat „Meister” on Nikolai Roerichist jutustava trilooogia „Suur Retk” esimene raamat, millele järgnevad veel „Meistri rännu-

teed mööda” ja „Meistri universum”. Kindlasti tahaks, et ka need kunagi eesti keelde jõuaks, kuigi „Meister” on ka omaette võetuna terviklik, siin on ühte raamatusse koondatud ühelt poolt hiiglasliku mahuga teadusmaterjal ja teiselt poolt möödunud sajandi ühe suurima mõistatuse, Nikolai Roerichi, elu ja looming.

Lugeja silme ees rullub nii sõnas kui pildis lahti ajaloosündmuste lakamatult liikuv panorama ja selle taustal Roerichi ja tema pere isiklik elu. Me näeme Roerichit omakasupüüdma-

tult töötamas kultuuri nimel, aina töde otsivana.

Venemaa Teaduste Akadeemia auliige Šalva Amonašvili on öelnud: „... raamat juhtis mind suure Meistri ellu, /---/ ma õppisin tundma Meistrit, niivõrd hämmastavat, suurt ja vahe- tut, ning selles abistas mind teine meister, kes on loonud need leheküljed oma hingerikkusega. /---/ Raamat „Meister” on kuldvõtmeke Nikolai ja Jelena Roerichi, kogu Roerichite perekonna missiooni mõistmisele.”

Selle raamatu suurim tähendus seisneb selles, et ta veenab meid igavikuliste väärtuste olemasolus. „Meister” kannab endas inimese, ajaloo ja kosmose teaduslikku mõistmist. Kartmatutele tööotsijatele pakub autor võimalust läbi teha kaasahaarav retk hämmastavasse tulevikumaailma, minnes mööda inimkonna peamisi teetähtsaid läbi mineviku.

Meister

Ljudmila
Šapošnikova
tõlkinud Milvi
Aasaru
424 lk
köva köide

2008. aasta säravamad tähed Ilo kuusepuul

Ingrit Toomtal

Igal aastal, kui maa on kaetud piduliku valge vaibaga, võetakse kokku kõik oma head soovid ja kingitakse need oma parimatele sõpradele. Nii meiegi – kirjastus Ilo soovitab teie kingikotti valiku meie edukamatest raamatutest.

Konkurentsituatsioon oli sel aastal teistest edukam siilipildiga „Aabits”. Siil hiilgas juba Kalevipoja-lugude oma tarkusega, ju oskab seda jagada ka aabitsaalistele lasteaiastele. Neile see aabits ongi.

Kui lasteaia-aastad läbi, on paslik värskete koolilapsele kinkida jutu- ja luulekogumik „Esimene esimene september”, millest esimene pool trüki- ja teine pool kirjatähtedes.

„Kuldsed lood” on narratiivide kogumik, mis selle ilmumisest alates on võitnud järjest enam ja enam jutuainet väga erinevates seltskondades ja vanusegruppides.

„Kuldsed lood” on olnud pidevalt raamatupoodide müügitopis. Raamat, mis oma lühikeste mõistulugudega ei võta lugemiseks palju aega, aga annab rohkem mõtlemisainet ja äratundmiserõõmu.

Selle aasta märtsis ilmus esimene Ilo nn noortekas „Murdvargus koolis”. Autor Lena Lilleste on õpetajana näinud, et noored ei loe, põhjendades sellega, et pole ju huvitavat, just nende probleeme ja elu kajastavat raamatut. Kui ei ole, tuleb teha – ja nii ongi nüüd Lena Lilleste Rootsis välja andnud juba kuus just noori puudutavat koolikrimkat Tommy ja Kribu lugudega, mis leidsid kohemaid oma tänuliku lugejaskonna. Ja haaravad ka neid, kes midu raamatut kätte võtta ei

taha. Eesti keeles on neid ilmunud juba neli, kaks tuleb veel. Ehtsad poistekad: „Inimröövlid internetis”, „Kõhi pappi, või muidu...” ja „Elu ohus”.

Keeleoskus on alati olnud kasulike oskuste edetabeli tipus. See paistab välja ka meie keeleõpikute raamatumüügist.

Ostjatele on meeldinud nii meie „Inglisekeelne kirjavahetus”, „Inglise keel 24 tunniga” kui ka uues kujunduses ja kõvakaaneline „Eesti–inglise vestmik”. Vestmik on eestlaste koostatud, nagu ka meie ülejäänud sõnastikud-vestmikud.

Noorte emade pideva nõudmise peale ilmus taas kordustrükk mahukast käsiraamatust „Kooskasvamine”. Praktilised nõuanded sünnituseel-ajast keerukate puberteediprobleemideni välja. Ja nagu noored vanemad ütlevad – löö lahti, loe ja see töötab! Nõutud ja soovitatud on raamat ka pereportaalides.

Oma raamatuvalikus pole me ära unustanud ka kõige väiksemaid. Inglise mudilaskirjanduse klassikat esindavad kolm vahvat loomajuttu: „Lugu Peeter Pikk-kõrvast”, „Lugu Orav Käbikäpast” ja „Lugu Benjamin Nudisabast”. Õpetlikud lood kõigile väikestele viguriväntadele, kes ei taha hästi emaisa sõna kuulata.

Selle aasta kingikott on suur ja ega kõike üles lugeda jõuagi. Välja paistavad veel vanameister Ojakäärü levimuisika ajaloo raamatu kolmas osa „Sirp ja saksofon” ja lastele telerist tuttavaks saanud multikategelase päästekaater Eliase raamatud. Õpetajatele pakub kindlasti huvi rootsi keelest tõlgitud populaarne öuesõppe käsiraamat.

Ega see ei ole veel kõik. Kui tulete meile külla, näete kogu meie kaunist raamatutest tulvil jõulupuud!

ilmumas

Siis kui sajab päkapikke – 24 jõuluootuse juttu

Koostaja Ann Aruvee
80 lk

köva köide

Jõulud on teadagi päkapikkude, piparkookide, koheva lume, kinke täis süsside ja kuusealuste aeg. Ka raamat „Siis kui sajab päkapikke” kõike seda kaanest kaaneni täis. Raamat koosneb 24 eesti kirjaniku jutust, nii et laps saab igal detsembripäeval enne jõule lugeda ühe jutu – üks väike jõuluime igaks päevaks.

Sipelgad ei alistu

Ondřej Sekora

tõlkinud Julius Elango

toimetanud Mairi Ernits

88 lk

köva köide

„Sipelgad ei alistu” ilmus eestikeelsena esimest korda 1959. aastal ning sipelgas Ferda jõudis väga-väga paljude laste südamesse. Täna on need lapsed suureks kasvanud. Mis võiks olla parem tunde, kui saad kingikotti pista oma lapsepõlve lemmikraamatu?

Talvised pühadejutud

Viktor Vassiljev

88 lk

pehme köide

Kaunilt lumiste kaante vahel on 21 ilukirjanduslikku, ent tegelikult elust alguse saanud jutukest, kirjutatud aastatel 1997–2007. Vaadatakse tagasi olnud aegadele ja antakse positiivne tõuge tulevikku astuda. Kirjastus Ilo ja tuntud teledoktorist autor on selle raamatu välja andnud meie vanematele ja vanavanematele mõeldes. Kuldväärt kingitus eakale sõbrale – tervist ja lootust uude aastasse!

Elias ja kuningalaev

Espen Fykse og Øyvind Rune Stålen

tõlkinud Piia Palge Lepik

32 lk

köva köide

Väike päästekaater Elias seikleb taas. Sedapuhku tuleb tal koos Kapten Püssirohu ning uurimislaevaga Siinus minna otsima Kuningalaeva ennast, kes on teadmata suunas kadunud. Pärast seda, kui Printsessilaev läks Mustkeerise juures põhja, pole Kuningalaev enam olnud endine ja Lossisadam on tema pärast väga mures. Ees ootab seiklusrõhke päästeoperatsioon. Päästekaater Eliase sarja teine raamat.

Tööka toonekure talu tegemisi

Tiina Kilkson

40 lk

köva köide

Rikkalikult illustreeritud raamat, kus kõik sõnad algavad t-tähga. Lugu annab põhjaliku ülevaate ühe korraliku tänapäevase talu tegemistest, loomadest, kes seal elavad, ja inimestest, kes korraldavad talu elu. Raamatut on vahva lugeda ette väikesele lapsele, aga seda võiks olla lõbus ette kanda ka täiskasvanute seltskonnas. Et kogu talu keerlebki vaid t-tähe ümber – see võiks olla üllatuseks, naljakaski.

Elu ohus

Lena Lilleste

tõlkinud Allar Sooneste

152 lk

köva köide

Lilleste noorsookrimkade neljas raamat, kus peategelased Tommy ja Kribu uutesse sekeldustesse satuvad. Probleemid muutuvad järjest tõsisemaks – seekord on poisid mõrva tunnistajad ning saavad ähvarduskirja. Raamatus kerkivad esile alaealiste alkoholiprobleemid, ka perevägivald ja noorte omavahelised suhted. Lena Lilleste elmised noortekad on noortele hinge läinud – seda poisid ostaksid!

Meistrimehe käsiraamat naistele

Bridget Bodoano

tõlkinud Anne Heinmaa

144 lk

pehme köide

Traditsiooniline tööjaotus, mille puhul mehed panevad üles riieid, samal ajal kui tänulikud naised koristavad ära segaduse, tunduks tänapäeval ehk isegi veider. Leidub piisavalt tõendeid selle kohta, et tänapäeva naised panevad ise riulid üles – ja et mehed avastavad majapidamistöodega seotud rõõme. Käesoleva raamatu nõuanded ja informatsioon on mõeldud selleks, et julgustada naist kasutama põhilisi tööriistu, rakendama kodu remontimise alaseid oskusi, ette valmistama oma kodu fantaasiaküllaseks sisekujunduseks ja stiilseteks täiendusteks.

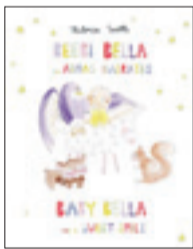
ilmunud

Kapten Hatterase seiklused
Jules Verne
sari
„Seiklusjutte maalt ja merelt”
430 lk
kõva köide

Kapten Hatterase poolt juhitud Briti ekspeditsioon suundub prikil „Forward” põhjapoolsust avastama. Ülimalt raskete tingimuste, karmi talve ning Hatterase kinnisideede tõttu puhkeb mäss, mis päädib priki püssirohukambri plahvatuse ning laeva hävimisega. Hatteras koos paari kaaslasega jätkab teekonda pooluse suunas. Karmides oludes ellujäämine õnnestub neil peamiselt tänu doktor Clawbonny geniaalsusele, kes suudab süüdata tuld jääst läitse abil, valmistada tahkeks külmunud elavhõbedast püssikuuli ning tõrjuda jääkarude rünnakud musta püssirohu kaugjuhitava plahvatusega.

Õnnestub küll pääseda, kuid paljude üleelamiste tulemusena on Hatteras hulluks läinud. Tagasi Inglismaale jõudes paigutatakse ta vaimuhaiglasse, kus ta maailma jaoks kurdi ja tummana veedab päevi oma koeraga kohalikus pargis jalutades. Raamat lõpeb tähelepanekuga, et Hatteras ei hulgu oma jalutuskäikudel sihitult ringi, vaid liigub kindla orientiiri järgi, „sammudes vääramatult põhja”.

Beebi Bella ja armas naeratus
Baby Bella and a sweet smile
tekst ja illust-
ratsioonid
Victoria Scotti
32 lk
kõva köide

Beebi Bella on rõõmus laps, aga ühel päeval läks ta naeratus kaduma. Beebi Bella läks koos unelammastega Suurde Linna naeratust otsima. Ta kohtas oma otsingutel kurba klouni, psühhiaatrit, lapsehoidjat ja teisi, kuid keegi ei osanud teda aidata. Aga ta leidis oma naeratus ikkagi üles – oma emme sülest!

Raamat on nii inglise kui ka eesti keeles.

Palle üksi maailmas
Jens Sigsgaard
48 lk
kõva köide
Jens Sigsgaardi ja Arne Ungermanni maailmakuulus lasteraamat ilmus esmakordselt 10. oktoobril 1942.

Eesti keeles ilmus „Palle” viimati 1982. aastal. Nüüd on ilmunud lapsepõlve lemmikraamatust värske trükk ning seda Anu Saluääri tõlkes.

Palleavastab ühel hommikul ärgates, et ta on jäänud üksinda tervesse maailma. Alguses selle üle rõõmustades – ta saab ju proovida trammijuhtimist ning võtta kommipoest kommi nii palju kui tahab – avastab ta siiski, et tegelikult ei saa ju üksinda mängida ja kui lennukiga lendama minna, siis ei tea, mis juhtuda võib...

Vana raamat uues kuues

Kiki

Mina mäletan seda raamatut tema esimeses kuues – sinakashalli kaane ja Asta Venderi illustatsioonidega. Ta oli üks mu lapsepõlve lemmikraamatuid, mida ma lugesin nii paar korda aastas.

Sellest annavad tunnistust ka huvitavad plekid raamatu lehekülgedel – ebaküdooniasirupist kuni pirukateni. Samas, ma ei saa öelda, et oli, pigem on mu lemmikraamat, sest ma loen seda siiani, igal aastal.

Miks ta sai mu lemmikuks?

Ehk on see autori siirus, mis mind paelus ja paelub? Olles üles kasvanud alati tublide raamatupioneeridega, kes olid tahtjõulised, rõõmsameelsed ja innukad, fastsineeris mind väikese Heljo julgus, kes oli oma raamatus nii, nagu ma ise. Ka emad ja isad olid luust ja lihast inimesed, mitte plakatid, kes helget homset ehitasid.

Minu isa ka jõi. Mul oli selle pärast ka väga piinlik. Ka mul opereeriti pimesoole. Mul oli ka salmik. Ja nii edasi, edasi, edasi lugude kaupa. Mõnede lugude puhul, mille kohta ma täiskasvanuna saan öelda, et tol ajal oldigi palju korralikumad, juurdlesin, et miks ta piinlikust tundis, ja kuidas mina analoogses olukorras käituksin.

Kas emad tõesti võivad olla ahned? Oli see üldse ahnus? Kui piinlik võis olla see karpide küsimise lugu. Kas on isasid, kes ei joo? Täikal linikute müümine... 90. aastate alguse Eesti, kus sööd nädalaid kartulit ja silku ning tunned oma lapsemõistusega muret kolmel kohal rabeleva ema pärast.

Autor on öelnud, et ta on need lood kirjutanud elust enesest. Hea, et ta on suutnud olla enese vastu aus ja tegelikult ka oma lugejate vastu. Läbi raamatute ju kasvavad lugejad, võrdlevad end tegelastega ning saavad kinnitust isenda minale.

Miks ta on lemmik siiani?

Nüansse, neid kaalutletud lauseid, mis on just emotsioonide loomiseks vajalikud, hakkasin ehk suuremaks saades tajuma. Heljo Männil on suurepärase oskus lühikesse lausesse tuua kokku see, milleks teisel inimesel on vaja mitut.

See on ehk see, miks võiks seda raamatut lugeda ka täiskasvanu. Tunded jäävad ju samaks ning vähemalt on hetkeks võimalik minna tagasi lapsepõlve. Nüüd 52 loo võrra rikkamana.

Pätt või paipoiss?

Seitsmekordse maailmameistri Michael Schumacheri nimi ei vaja pikemat tutvustamist. Tema võitudele-kaotustele vormelirajal on kaasa elanud tülilingelised vormelifännid pispõnnidest vanaemadevanaisadeni välja. Teda on vihatud ja taevani ülistatud, hoitud põialt, et ta kaotaks või võidaks. Teleri ja meedia vahendusel oleme kuulnud paljudest vormelimaailma probleemidest, lahkeliidest pilootide vahel, sisse antud protestidest ja avariidest, kuid mis toimus tegelikult?

Paljude lemmikraamatu, 1984. aastal parimaks Eesti lasteraamatuks tunnistatud (pälvil Juhan Smuuli preemia) raamatu täiendatud trükk. Lisatud on 52 Nõukogude ajal väljajäetud lugu. Uued illustatsioonid Urmas Viigilt.

Väikesed võililled
Heljo Mänd
kunstnik
Urmas Viik
320 lk
kõva köide

Michael Schumacher
Tema elulugu
Christopher Hilton
432 lk
kõva köide

ilmunud

Taaskasutus
Moira & Nicholas Hankinson
250 lk
kõva köide

Taaskasutuse mõte on anda vanadele asjadele uus elu ning meisterdada kunstipäraseid loodus-sõbralikke esemeid, mis täidavad meie kodud ning aiad stiili ja iseloomuga.

Autorid õpetavad teid sammhaaval, kuidas muuta ka kõige ilmetum puidujupp kaunilt kujundatud ja kasulikuks kunstiesemeks. „Taaskasutus” sisaldab 60 keskkonnasõbralikku ja kergesti elluviidavat kavandit koos üksikasjaliste fotode ja näpunäidetega arhitektidelt, disaineritelt ja entusiastidelt. Kõik ideed on hoolikalt lahti seletatud – materjalid, tööriistad, töö käik ning kuni ohutuseni välja. Te näete, kuidas natukese loovusega võib suurepäraseid asju korda saata. Näiteks õpetavad autorid, kuidas meisterdada puuhalust linnutoidulaud, lillepostamendist küünlajalg, aknaluugist CD-riiul või kirvevarrest jalgadega taburet.

„Taaskasutus” pole lihtsalt praktiline disainiõpik, vaid tutvustab lugejatele hoopis uut arusaama igapäevastest asjadest, ja nagu autorid ise hoiatavad, võite pärast ühe kavandi proovimist avastada end äravisatud leivakapile igatsevaid pilke heitmas või öösiti ehitusjätmete konteinereid otsimas... Taaskasutus on väga lõbus!

Out of Office ehk aasta kontsakingadeta
Merit Raju
168 lk
pehme köide

Tean, mis tunne on miljonites fonditaotlusele kinnitust saada, välismaal läpakat vinnates ja kostüümi kortsumisest hoiduda püüdes tööreisil käia, keskküttega kodus elada, iga päev kella kaheksast hommikul internetis olla, suurfirmas väga põneval ametikohal töötada, arenguvestlusel istuda, preemiat saada, Powerpointi slaidi-show'd animeerida, magistridiplomit vastu võtta, oma dokumente suure grupi ees seinale projitseerida, kodulaenu maksta, öhtul kallite inimestega kohtumiselt magama kiirustada, suvepuhkuselt naastes sadu meile läbi kammida...

Aga mis tunne on, kui ei pea esmaspäeva varahommikul voodist tõusma, kuidas on maksta ise oma telefoniarvet, olla haigekassakindlustuseta, elada sõbrannaga üheksaruutmeetris toas, veeta nädalaid koeraga kahekesi metsatalus, hoida hinge kinni, et halud ahjus tuld võtaksid, ööbida elektrita lehtonnis, võtta aega kõigeiks, mis meeldib, nii palju kui tahan?

Kõik, aitab! Tahan paljajalu päikese kätte, hingata vabadust ja tunda rõõmu! Oma lemmiktööl ära tulemise otsus ei olnud kerge. Eksperimenteerisin oma hirmudega: üksinduse, turvatunde kaotuse, ambitsioonide vähendamise, kodust ja armastusest lahti rebimisega. Ma ei teadnud, milliseks see tööpaus kujuneb või millal, kuidas ja kus see lõpeb. Aga vastu sain tasakaalu ja kümme kuud suve.

Priit Pullerits unistab elust Utah' rantšos

Anu Jõesaar

Õppejõud ja ajakirjanik Priit Pullerits tõdeb, et teda on süüdistatud Ameerika maaletoomisest Eestisse ja hullempi veel – koguni arulagedas Ameerika-vaimustuses. Nüüd sai ta võimaluse jagada reisiraamatus oma tõelisi tundeid Suure Lombi taga avaneva maailma vastu, kus Utah' lõunapiiri ääres võiks kord asuda tema unistuste rantšo.

Rohkem kui kümne külaskäigu vältel ei ole Ameerika petnud kordagi Pulleritsu ootusi. Osa tema USA-sõite on olnud seotud töö ja õppimisega. Muu hulgas on ta olnud Fulbrighti stipendiaat Marylandi ülikoolis ja töötanud pool aastat Washingtonis ajakirja Newsweek toimetuses. Aga kõige sagedamini on ta Ameerikasse sattunud turistina ja siis alati koos perega.

Ehmatus kasvas armastuseks

Pulleritsu esimene kohtumine Ameerikaga oli ootamatu ja vapustav nagu esimene armastus ikka. „See oli aastal 1990, kui hakkasin Tartu Ülikooli lõpetama. Marju Lauristin ütles, et ta on USA-s New Yorgis Columbia ülikooli ajakirjanduskoolis kaubelnud välja ühe koha ja tahab mind sinna õppima saata, et siis sealt saadud kogemustega Tartu Ülikooli õpetama tuleksin.”

New Yorki kohale jõudnud eesti noormehe löi esmalt pahviks see, et temperatuur oli augusti lõpus nagu saunalaval. Ja kui ta õhtul linna peale läks, taevasse vaatas ja nägi, et kõrghoone tipp ei paista ega paista, ükskõik kui palju ka pead kuklasse ajada – siis sai aru, et Ameerika on ikka midagi hoopis teistsugust.

Unistuste kodu rantšos

Mis siis ometi Pulleritsu Ameerikas nii ära võlus? Tudengid ja ajakirjanikud,

Delicate Arch ehk Õrn kaar Utah' osariigi lõunaosas on Ameerika üks ilusamaid loodussümboleid.

keda Pullerits koolitab, teavad tema imetlust heade Ameerika ajakirjanike töö ja nõudlikkuse vastu. Mehe enda võimsaimad muljed pärinevad aga hoopiski Ameerika võimsast loodusest.

„Esimene mälestus, mis löi üksjagu hinge kinni,” jutustab ta, „oli tol esimesel korral 1990. aastal külaskäigul Washingtoni, kui käisin Arlingtoni kalmistul. Oli karge novembrihommik, valimiste päev, päike paistis, kerge hall vist oli isegi puude all maas, lehed olid kollased. Seisin kalmistu nõlval, vaatasin ilusal rohelisel murul korrapäraselt pandud valgeid hauatahvlid ja tõepoolest tõusis kananahk ihule – see oli

nii ilus ja romantiline ja võimas. Viis aastat hiljem läksin selleks, et sama elamust veel kord tunnetada, uuesti spetsiaalselt Arlingtoni kalmistule, aga ei tundnud enam mitte midagi. Olgu, ilm oli ka väga sombune.”

Emotsioonid tõusevad pinnale ka siis, kui ta meenutab perepuhkusi Utah' ja Arizona osariikidesse. Need alad kasvasid talle nii südamesse, et kui Priit Pullerits saaks maakeral valida paiga, kus elada, siis oleks see just Utah' lõunaser. „Rajaksin sinna rantšo, uitaksin päevad läbi ümbruskonnas ringi ning tegeleksin muljete kogumise ja avastamise ja pildistamisega.”

Armas kodulinn Washington

Priit Pullerits meenutab, et üks kõige ilusamaid aegu tema elus oli kuus kuud 1997. aasta lõpus, kui nad elasid USA-s koos perega. See oli nagu jõulusoovi täitumine, sest unistust elada perega Ameerikas oli ta hinges kandnud esimesest külaskäigust saati. „Elasime Washingtoni lähisel Bethesda linnas, mis on väga jõukas, ilus ja turvaline. Sõitsime läbi kogu idaranniku, Florida lõunatipust Niagara joani Kanada piiri ääres. Mina ajasin ülikoolis oma teadusaja, pois käis koolis, naine oli noorema lapsega kodus ja veetis päevi Washingtonis, kus ju kõik

muuseumid on tasuta. Washingtonist sai meile armas kodulinn.”

Pulleritsu armastus Ameerika vastu pole olnud pime jumaldamine. „Näen väga hästi ka neid külgi, mis väärivad kritiseerimist. Aga iga riigi puhul leidub asju, mis ei pruugi meile meeldida. Lõuna-Euroopas kas või näiteks see, et kellaaegadest ei peeta absoluutselt kinni, ja Põhjamaades valitsev tolerantsuse diktatuur.”

Raamat kui garantiikiri

Raamat, mis ilmub „Go reisiraamatu” sarjas kolmandana, on autori kogetud tähelepanekute ja läbielatud seikluste kokkuvõte.

„See ei ole mingi entsüklopeediiline teos, sest ei ole ju mõtet võistelda Lonely Planeti või Eyewitness Guide'i taoliste mammutitega. Mu raamat leiub loodetavasti kogemust, mis teeb lugemise huvitavaks ka neile, kes neis kantides, mida kirjeldan, kunagi käinud ei ole. Ameerika on igal juhul külastamist väärt.”

Autor on andnud maksimumi, et lisaks emotsioonile saaks lugeja raamatust ka praktilist kasu. Iga peatüki lõppu on paigutatud valik selle paiga top-10 vaatamisväärsustest ning lisatud lühikirjeldused viiest kõige põnevamast ja huvitavamast paigast, mis jäävad kuni saja kilomeetri raadiusse. Ja illustratiivse materjali poolest on raamat saanud isegi üle ootuste paeluv ja värvikirev.

Ameerika

Idaranniku pilvelõhkujate metsiku lääne kanjoniteni
Priit Pullerits
Go reisiraamat
200 lk
pehme köide

Tere K.K.!

Margit Kilumets

kaasautor

Kui ma mõned aastad tagasi esimest korda Kersti Kreismanni koju sattusin, jäi mulle silma vanaaegne tahvlike, millele keegi oli kriidiga kirjutanud „TERE K.K.!” See tervitus hakkas kummitama ja arenes aegamööda raamatuks „Kersti Kreismann. Paljajalu kõrreppöllul”.

Tahvli oli Kerstile kinkinud Juhan Viiding. Pärast sõbra surma leidis näitlejanna selle juhulikult muude asjade hulgas ja paigutas nähtavale kohale. Teksti otsis välja iseenese seest ja tundis K.K. olevat kavalalt mitmetähendusliku: *Tere Kersti Kreismann!* või *Keegi Kallis!* või *Kauge Külaline!*

„Oleks teadnud, lasknuks muidugi Juhanil endal midagi mälestuseks kirjutada,” ütleb näitlejanna mõtlikult. Nüüd ulatab Kersti kursusevend Juhanile terekäe oma raamatus, kust leiab poeedi tekste ja luuleridu, mis pole seni trükivalgust näinud.

Niisama haruldased on Kersti elukaaslase Mati Undi kirjad. Matil oli kombeks palistada oma elu kirjaridadega: igast väiksemastki sündmusest – van-

niskäigust või vaibakloppimisest – sündis kiri. Mõnikord paar rida või vemmalt, mõnikord traktaat või esse.

Kirjad Kerstile muudavad näitlejanna elulooraamatu soojaks ja isiklikuks. Veelgi olulisem on, et töö käigus kujunes Kerstist endast andunud kirjutaja.

Omas mõttes Kersti raamatule žanrit otsides olen nimetanud selle kultuuripõnevikuks. Inimeste galerii, kellel näitlejanna elus oma roll täita, on tõesti muljetavaldav ja paljud neist saavad sõna ka raamatus. Kerstist kõnelevad tema lähedased, kelle otsekoheus näitlejannat kohati jahmatas, aga ta kannatas selle välja, sest paraadportree maalimine pole selle raamatu eesmärk. Pigem on see Talilt pärit väikese visa tüdruku teekond suurde ilma.

Kersti Kreismann. Paljajalu kõrreppöllul

Margit Kilumets, Kersti Kreismann
212 lk
köva köide

Laulud loovad maailma uuesti

Kati Murutar

Isegi teadmata, et lauljanna-kirjanik Evelin on oma vastse lasteraamatu loonud kolmeaastase poja Oskari väikese inimese teekonda jälgides ning äsja sündinud Torstenit oodates, võib aimata, et see on Maailma Loomine. Lapseootel naised saavad teatavasti erilise väe, et oma olevatele ja tulevastele lastele ilma ja olemist helgemaks luua. Olgu see tapeedi panemine või luuletuste kirjutamine.

Maailma elatavamaks paigaks pühitsemise tiivul on Evelin läbi Oskari – ja iseenda sisemise lapse – oma luuleraamatus vaadelnud herneid ja käbisid, ninade-sõrmede-juuksekarvade arvu ning piimasupi ja kiluvõileiva kokku kuulumise karmi paratamatust. Evelin aitab oma luuletustega trotsida lapsepõlvest saadik peale surutud karjääri-unelmaid, juhatab leebelt nende mudelite üle muigama ning lohutab: õnneks pole eluäegseid ameteid endale sobimatus büroos, ega kohustust sõnakuulelikult kurb ja kuri olla.

See on edasi arendatud tegelikkus, millele kunstnik Katrin Ehrlich on juurde joonistanud-maalinud krutski-

liste seostega soojad ja vallatud nägemused ja nägemised. Minu isiklik lemmik istub leheküljel 56 luuletuse „Mari ja Muri” juures kiupe peal.

Luuleraamatu juurde kuuluva heliplaadi kuulamine ütleb sama, mida kirjutatud sõna. Ka laste lauldu kinnitab: elu on mäng. Mida lihtsamalt ja suuremalt läbi elu oma kartmatut ja loovat mängu mängid, seda õnnelikum oskad ka 70-aastase „täiesti tavalise lapsena” olla.

Hiigelsoojad pilvelambad

Evelin Samuel, Priit Pajusaar
82 lk + CD
köva köide

Mälumängudoomino

55 doomino-klotsi ja sada küsimuste kaarti

Kumb oli vahva sõdur Šveiki eesnimi – Josef või Lukas? Kas kägu on rändlind? Mis on Eesti külmapealinn?

Seda kõike ja veel palju muudki põnevat saab teada uuest vahvast laumängust „Mälumängudoomino”. Nagu nimigi reedab, ühendab mäng endas kõigile lapsepõlvest tuttava doomino ja mälumängu. Tavaliste täpikete või piltidega doominokivide asemel on selles mängus temaatilised doominokaardid ja neile vastavate teemavaldkondade küsimustega mälumängukaardid.

Mälumängus on tuhat küsimust kümnel teemal: ajalugu, inimesed, loodus, geograafia, teadus, meelelahutus, sport, Eesti, kultuur, varia. Küsimused on koostanud mälumänguspetsialist ja ajalooõpetaja Tiit Naarits.

„Mälumängudoomino” sobib mängimiseks pereringis, sõpradega, töökaaslastega, pidudel jm. Mängijad saavad põnevatele küsimustele vastates end ja kaaslasti proovile panna ning lisaks koguda rohkesti uusi teadmisi.

Pokud käivad ajaga kaasas

Enam pole vist tõesti ühtegi last Eestimaal, kes ei tunneks pokusid – need mättaid, kellele Edgar Valter on elu, mõtet, iseloomu ja nimeidki andnud ja kes rahulikult maailma asjade üle arutlevad. Nüüd saavad kõik huvilised – ja neid on kolmeaastastest kuni saja-aastasteni – kuulata nende mõtisklusi ka CD-l, mille on sisse lugenud Lauri Saatpalu ja mis sisaldab poolt „Pokulugude” raamatut.

Igavast autosõidust võib saada huvitav kogemus, kui aknast loodust jälgida ja samal ajal pokude CD-d kuulata. Kust tuli alguse sai; kas võililledel võib olla elukogemus; kes korraldab mesilaste nutikat tööjaotust, kui pikk on sekund; kas see päike, mis õhtul ühte ilmakaarde ära kaob, on ikka seesama, mis teisest ilmakaarest hommikul tõuseb; milleks põtrade sarved; miks haavalehed värisevad, miks sääsed verd imevad... Nendele ja paljudele teiste asjade üle arutlevadki koos pokudega tarmukas Puuko, muhedad Eku ja Sooru. Pokulugudega CD-plaadil.

„Milleks kõik see teadmine?” laseb Valter pokudel küsida. „Sest teadmine teeb hea tunde...”

Pokulood
2 CD-plaati

Suur maalritöö – need vär(v)sid on meil meeltes!

Kati Murutar

Selle raamatu kaane peal on kõik olemas. Ilmselge, et Maa on ümmargune. Sest maalitud on! Teiseks on maalitud vanale armsale – nõukaajal nii traditsiooniliselt defitsiitsele akvarellipaberile, et uustrüki kvaliteetpaberi peal üksikasjalikult näha olev fossiil-kvaliteet-paberi fraktuur teeb südame soojaks ja lööb nostalgialaine üle pea. Mäletame... Kolmandaks väidab juba kaas sulaselget tött: värvipintsleid toovad pontsakad lendpardid. Mis teie siis mõtleksite?

Neljandaks võiks öelda, et vastavalt maestro Edgar Valteri nägemisele on Eesti kunstnikud sini-must-valged. Mida värvituil episoodidel ainsa värvilise sellina ilmuv maalikunstnik tööpoolest on. Ja kui tegu on juba nii söaka näitamisega – sini-must-valge loov-sangar igal leheküljel loomas ja lehvimas! – siis on kirjastus Elmatar andnud välja Eesti Riigi juubeliaastal ainumõeldavalt sündsä raamatu. Hälliaatelisel stagna-ulja protesti-poemi suisa.

Ainult et selle väite peale ütleks sealpoolne podinal läbi habeme ja piibu: „Ah, mis te nüüd jamate – karikatuur „Sitta kah” Sirbi ja Vasara tagaküljel ning ühes Loomingus ilmunud luuletus, mille esitähed andis kokku sini-must-valge, tulid alles hiljem. Kaheksakümnendatel korjati terveid kultuuriajakirja tiraaže müügist ja kut-

suti pahategijaid vaibale, kuhu vaja. Seitsmekümnendad oli ikka rohkem lillelaste ja kitarriga hipimeelikute või biitnike ajastu.”

Seesinane ajastu-omane lillenuustajast kidravend mõnuleb Ema Ellenil ja Maestro Etsil leheküljel 18, enne unistuste palmisaari, muretuid muinasmaid ja helesiniseid idülle.

Mis puutub eelnimetatud akvarellpaberi muustrisse, mis taastrüki tõhusal paberil eriti eredalt esile kerkib, siis mulle isiklikult toob just see lapsepõlve tunde. Kuidas sai maalitunnis hinnalist eripaberit poolitatud, siis niisutatud, värve nii tohutu mõnuga sulatatud, et peopesad hakkasid higistama ja silmad vett jooksuma. See paber oli üks mängides arenemise osis. Areng on teatavasti elusolenditel loomuses. Ja sellega satub resonantsi nii Ellen Niidu igihaljas kui ka Ets Valteri kauamängiv.

Te ei kujuta muide üldse ette, kui palju selles lasteraamatus sisaldub. Fakte ja inimlikke tõdesid, ridadevahelist ja piltidesse peidetut. Terved sots-galaktikad! Seal on – veel! – lumega talved, mil silm sai kevadise sulani värvidest puhata. Mina mäletan, et kodus kõhides ja palavikutades lugesin jumbuna just sellest raamatust, kuidas „Jäid viljad-marjad värvetuks ja lapsed lausa närvetuks kõik sedasi”. Ning haige lapsena pakkus lohutust samastumisvõimalus „Siis värvis ta veel putukaid, veekirpe, õhumutukaid” – mis oli minu jaoks varajasim kutsenõustamine ja ametivalikule suunamine – tahaks ka umbes sellist tööd teha!

Ma ei mäletanud, et Ellen kirjutas ja Ets illustreeris. Mäletan vaikset tröösti ridadest „Kuid sekka värvis mürgist meelt ja keelekandja sapist keelt ja – tahad või ei taha – ka vaseroostes raha mõnda muudki paha.” Need trööstisid, kui elulugu hakkasid kujundama esimene armastuse purunemine, koolikiusamine ja lapsepõlveaegne psühhohorror. Nagu eriti heades raamatutes ikka, seletasid Niit ja Valter juba varateismelisele maailmavalutajale veenvalt ära, et kunstirahvas sõnastab-kujustab õnneks kõik selle ära, mida paljud tunnevad-näevad-kogevad – järelikult keegi väga arukas mõistab sind ning tema loodud teostesse on turvaline varjule pugeda.

Kui hea, et meile on kingitud kahe sajandi jagu aega Mamma Elleni selja taha varjuda, tegelikkuse asemel Maestro Etsi pildid silme ette tõmmata. Ja kui hirmus hea, et see „Suur maalritöö” taas ilmub – just praegu, just tänavuseks talveks. Ja laiemas mõttes ka – meie, meie laste ja juba ka lapselaste ühiseks lugemis-pärisosaks.

Suur maalritöö
Ellen Niit,
Edgar Valter
35 lk
köva köide

Veenmine ei ole kunst, vaid teadus

Enam ei pea te tuginema ainult oma intuitsioonile teiste inimeste veenmisel. Nüüd on appi tulnud ka teadus. Asjaolu, et raamat saavutas Ameerikas ja mujalgi kohe tohutu müügi ja sai paljudele lausa käsiraamatuks, näitab, et veenmine on tähtis oskus igapäevaelus, olete te lapsevanem, tipp- või keskkastmejuht või kõike korraga.

Robert Cialdini „Mõjustamise psühholoogia” ilmus 2005. aastal ka eesti keeles.

Nüüd on Cialdini koos kolleegidega edasi liikunud, ise uusi eksperimente teinud ning teiste veenmispsühholoogia vallas tehtud uuringuid kokku võtnud. Ning elegantselt neist tulenevaid järeldusi ja ideid sõnastanud.

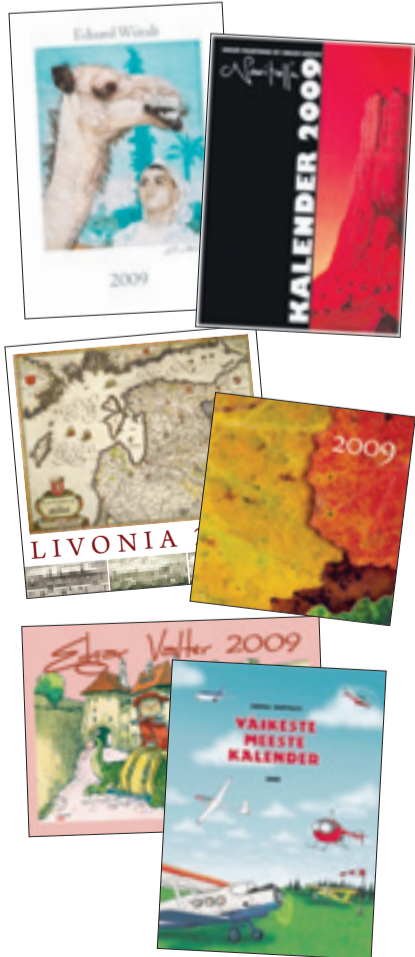
JAH!
Veenmisteaduse
50 saladust
Noah
J. Goldstein,
Steve J. Martin,
Robert
B. Cialdini
226 lk
poolköva köide
+ CD valitud peatükkidega
Martin
Veinmanni
esituses

GRENADER

www.grenader.ee

Kalendrid aastaks 2009

Wiiralti kalender
Navitrolla kalender
Vana-Liivimaa kalender
Kalender Looduse värvid
Edgar Valteri kalender
Väikeste meeste kalender

Mälestused Afganistani sõjast

Alar Nigul, kes osales aastatel 1984–1986 ajateenijana Nõukogude Liidu armee erivägede koosseisus Afganistani sõjas, kirjeldab oma mälestustes endise Nõukogude Armee olusid ja toimimist. Saame täpsemalt teada, mis juhtus meie poistega, keda võõrvõim võõra lipu all sinna mõttetusse sõtta saatis. Jutustus on kaasakiskuv, olusid ja lahingukogemusi kirjeldav ja lisaks pisut õpetlik lugemisaine mitte ainult sõjaväelastele, vaid soovituslik kõikidele.

Berk Vaher

„Võitlus kahel rindel” on karm raamat. Taolise raamatu kirjutamiseks ei piisa sellest, et ollakse sõjas käinud – ei piisa isegi sellest, et ollakse ka reaalselt lahinguis võidelnud. Taolise raamatu kirjutamiseks on vaja kõige selle keskel jääda isendaks, jääda inimeseks – vaid siis saab kogetust rääkida ilustamata, ennast ja teisi.

Taolise raamatu lugemiseks ei pea olema sõdur, ei pea isegi huvituma

Farahrudi eriuksuse saabumine varitsuselt veebruaris 1986. Foto Alar Niguli erakogust

sõjandusest – ehkki on selge, et sõdur ja tsivilist tunnetavad kirjapandut väga erinevalt. Peab julgema endalt küsida: mida teeksin mina olukorras, mis on läbinisti inimvaenulik; kuidas jääda ellu, kui võin päriselt kindel olla vaid iseendale.

Sõjapidamise viisid ja tingimused võivad olla muutunud, kuid inimese eetilised probleemid ekstreemsetes olukordades jäävad samaks.

Briti salaluure teinistuses punasel Venemaal
ST 25 lugu
Paul Dukes
336 lk
köva köide

„ST 25 lugu” on noore Briti salaluureteenistuse agendi Paul Dukesi autobiograafia tema viibimisest Venemaal aastatel 1909–1919.

Põhiosa raamatust hõlmab tegevus luurajana revolutsioonilises Petrogradis. Raamat annab pildi tolaeagse Venemaa olustikust, inimtüüpidest, kuulsatest isikutest ja olulistest sünd-

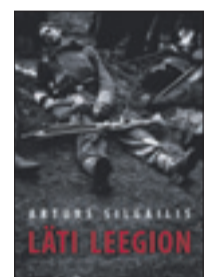

Võitlus kahel rindel
ehk eestlase juhtumised Nõukogude armee päevil Afganistanis
Alar Nigul
192 lk
köva köide

mustest, mille kõige autor otseselt kokku puutus. Tulemuslike teenete eest sai Dukes hiljem kodumaal tiitli Sir.

Raamat ilmus esmakordselt Suurbritannias 1938. aastal.

ilmumas

Läti Leegion
Arturs Silgailis
320 lk
köva köide
Teise maailmasõja ajal teenis Saksa sõjavõime koosseisus umbes 115 000 lätlast. Peaaegu

kolmandik nendest langes lahingutes. Arturs Silgailise raamat on pühendatud Läti brigaadi, diviiside ja teiste relvauksuste sõjaliste saavutustele Saksa idarindel Nõukogude Venemaa, Läti ja Saksamaa territooriumil. Raamat annab ülevaate leegioni moodustamisest ja sõjateest.

A Tangled Web. A British Spy in Estonia.
The memoirs of an Estonian who fell into the clutches of MI6 and the KGB
Mart Männik
120 lk
pehme köide

Inglise luuraja Mart Männiku autobiograafia on unikaalne dokument. Ta langes KGB kätte, kes meelitas ta üle Briti luurest. Männik oli MI6 ebaõnnestunud operatsioonide ohver Eestis aastatel 1951–1955.